

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXVI наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 38

Одеса – 2020

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXVI наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
(протокол № 6 від 30 січня 2020 року).

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2020.

(С) Букач В. М., упорядник, 2020.

ОБРАЗ ПРИРОДИ У ВІРШАХ П. ТИЧИНИ

Коваленко Н.

Павло Григорович Тичина залишив чималу творчу спадщину, за своє життя створив величезну кількість високохудожніх поетичних творів. Поет творчо обробив багато тем, серед яких чітко виділяється тема краси рідної природи. Творчість П. Г. Тичини – це гімн життю, весні, природі і людині. Він увійшов у літературу передзвоном своїх "Сонячних кларнетів", музику яких не почути було неможливо. Перша збірка поета ввібрала в себе найоптимістичніші настрої молодого людини, життя якої тільки починається; ввібрала музику серця і музику Всесвіту, природи, що злилися в ній в унісон, як зливається життя людини і природи.

Чарівна, мальовнича природа України не може залишити байдужою жодну людину, здатну сприймати прекрасне, а тим більше поетів, душа яких відкрита для всього тонкого, красивого. Не один вірш присвятили вони рідним вербам, лугам, річкам, і слова ці наповнені щирою любов'ю до рідного краю.

Справжнім співцем природи був і Павло Тичина, творчість якого була гімном праматері природі, яка сповнює людину силами і надихає на прекрасне. Особливу увагу образам рідної природи приділяє він у своїй першій збірці "Сонячні кларнети", яка стала новим потужним словом в українській літературі. Поет говорив, здавалося б, про старі, вічні речі, але звучали ці слова по-новому. Для нього нерозривними були зв'язки між природою та музикою, адже поет ще з дитячих років захоплювався співами, добре знав і відчував музику. Для Тичини світ не просто існує, а рухається в якомусь ритмі; все навкруги, і природа в тому числі, має свою музику, суголосну з мелодіями всесвіту:

Щось мріє гай –
Над річкою.
Ген неба край –
Як золото.
Мов золото-поколото,
Горить-тремтить ріка,
Як музика. [4]

Для поета, який не мислив свого життя без музики, такі порівняння й асоціації були природними, адже й збірку він назвав "Сонячними кларнетами", створивши образ не просто якогось фізичного тіла, тепло якого досягає Землі, а життєдайного, сповненого світлої енергії небесного світила, яке не просто існує, а живе, і його життя, гра його променів нагадує гру на кларнеті. Це не єдиний приклад, коли образ природи асоціюється з музикою, утвореною якимось музичним інструментом: "...тополі арфи гнуть...", "арфами, арфами – золотими, голосними обізвалися гаї самодзвонними...", "скрізь поточки, як дзвіночки".

Природа, як і музика, суголосна з настроями ліричного героя, вона ніби живе в передчутті якихось змін, звершень, великих подій.

Образ весни з'являється, бо для природи це оновлення, час позбавлення всього старого, того, що заважає жити:

Йде весна
Запашна,
Квітами-перлами
Закосичена. [3]

Ліричний герой милується весною. Її приходу чекають і лани, і пташки, і люди – вона молода і вродлива, сповнена сил та енергії, і саме вона принесе такі жадані зміни:

Ой одкрий
Колос вій!
Сміх буде, плач буде
Перламутровий... [3]

Іноді здається, що ліричний герой розчиняється в природі, живе з нею в одному ритмі, переймається її настроями, тому досить лагідно пригріти сонечку, заспівати жайворонку, і людина вже відчуває себе щасливою:

Гаї шумлять - я слухаю.
Хмарки біжать-милуюся.
Милуюся-дивуюся,
Чого душі моїй так весело. [4]

Ранок і вечір, день і ніч, сонце, хмарки, вітер – все для поета має своє емоційне забарвлення, пов'язане з якимось образом, музичним ритмом: світанок – як зайчик, що грається з квітами, день – впевнений, залізний, наповнений багатьма справами, вечір – тихий, суголосний з музикою флейти, а ніч – стара бабуся.

Коли ліричний герой радісний, сповнений надій, разом з ним радіє і природа. Проте, коли він почав розуміти, що найкращі мрії так і залишаться мріями, коли в його душу закрадається тривога, природа також втрачає свій спокій.

Павло Тичина – один із тих поетів, які дали зразок чудової гармонії між людиною та природою. Поет подарував нащадкам своєрідну ліричну програму. Саме неосяжні українські простори, готові по-материнськи ніжно прийняти нас в обійми, стануть у недалекому майбутньому прекрасним тлом зростання нової людини.

Поет звертається до образів природи навіть тоді, коли пише про любовні переживання. Закоханому здається, що все навкруги знає про його почуття, що природа допомагає йому насмілитися підійти до коханої:

Кохана спить, кохана спить,
Піди збуди, цілуй їй очі,
Кохана спить. [7]

Творчість П. Тичини сповнена замилюванням українськими степами, нивами, галями, тополями, озерами і струмками, радістю від життя серед чарівної української природи, відчуттям гармонії з нею. Тому і називають поета "сонцепоклонником", бо його творчість – гімн сонцю, а, отже, і всьому живому на Землі.

Митець сприймав природу як величний храм, як сонцесяйний собор, до якого ставився з обожнюванням і поклонінням. Саме в природі вбачав поет джерела життя й любові. Природа в його поезіях змальована з особливою ніжністю, вона в нього оточена незримим космосом і продовжена в нескінченність, у вічність: "Отак роки, отак без краю на струнах вічності перебираю я, одинока я верба".

Образи природи письменника стали вагомим і багато в чому неповторним художнім явищем в усій слов'янській поезії. Вони відкрили нам природне прагнення свідомої людини до вічної гармонії, її порив від темного, затхлого світу до сповненої світла, сонця й музики природи. Відчуття єдності з матінкою-природою є характерною рисою творчої спадщини поета.

Краса неповторної України мала величезний відгук у палкому серці поета, вона не залишила його байдужим. Це почуття Павла Тичини проявилось в чималій його творчій спадщині, виявилось в високохудожніх поетичних творах. Природа стає для письменника не лише об'єктом постійного захоплення і змалювання, а й живою істотою, якій властиві всі людські якості та можливості – почуття болю, любові, страждання тощо.

Оспівування краси рідної Батьківщини обґрунтоване дійсно палкою любов'ю П. Г. Тичини до неї. Поетична спадщина поета – то справжній гімн на честь єднання природи й людини, на честь поринання в ніжний, чистий, незаймано-прекрасний навколишній світ.

-
1. Васильєв Є. Образ природи у віршах П. Тичини // <https://www.ukrlib.com.ua/>.
  2. Васильєв Є. Гармонія людини і природи в творчості Павла Тичини // <https://www.ukrlib.com.ua/>.
  3. Тичина П. Арфами, арфами// Рильський Максим, Тичина Павло. Вибрані вірші. – Харків, 2013. – С. 23 - 24.
  4. Тичина П. Гаї шумлять// Рильський Максим, Тичина Павло. Вибрані вірші. – Харків, 2013. – С. 22 - 23.
  5. Тичина П. Ви знаєте, як липа шелестить // Тичина Павло. Збірка поезій. – Київ, 2017. – С. 88.

ПРОБЛЕМАТИКА ТВОРУ «Я (РОМАНТИКА)» М. ХВИЛЬОВОГО

Вовченко М.

Творчість прозаїка, поета, критика, публіциста М. Хвильового – яскравий приклад самовідданого служіння ідеї «загірної» комуні. Твір «Я (Романтика)» — це втілення тієї віри та розчарування, які пережив в житті сам письменник. У новелі «Я (Романтика)» автор приділив найбільшу увагу розкриттю психології мрійників, романтиків революційної доби. Новеліст прагнув розкрити душевний конфлікт між старим і новим.

Новела «Я» має ліричний зачин. Саме з нього постає образ матері – України: «З далекого туману, з тих озер, загірної комуні шелестить шелест: то йде Марія! Матір приходить до сина, коли він має хвилинку для перепочинку між жорстокими битвами». «Моя мати - наївність, тиха жура і добрість безмежна...» І мій неможливий біль, і моя незносіма мука тепліють у лампаді фанатизму перед цим прекрасним печальним образом. Але поступово наростає тривога, насувається гроза, син бачить в очах матері «дві хрустальні росинки»[2: 41]. Письменник прагне допомогти осмислити протиставлення світлого і чорного, Добра і Зла, що поселилися у душі головного героя новели. З одного боку - це інструмент, який має вершити революційний суд, а з другого – людина, яка вміє любити, бути ніжною, яка невидимою силою любові пов'язана з матір'ю. Хвильовий по-новому розкрив перед читачем споконвічну суперечку між життям і смертю. Стомлений син шукає спокою на старечих материнських долонях. «Я - чекіст, але я і людина», – підкреслює головний герой. [2; 42] Отже, хочеться вірити, що цією людиною насправді має чинитися справедливий суд іменем народу. Герой не бачить виходу. Саме у такі хвилини він, комунар, викликає співчуття. Через роздвоєність душі син мусив застрелити матір. «Тоді я у млості, охоплений жаром якоїсь неможливої радості, закинув руку на шию своєї матері й притиснув їй голову до своїх грудей. Потім підвів маузера й нажав спуск на скроню. І це в ім'я революції, в ім'я дороги до загірних озер невідомої прекрасної комун...» [2; 56] Той, хто вбив одну людину, зможе вбити й іншу. І не важливо, хто це: злодій, безвинна мати трьох дітей чи мати власна. Рештки людяності втрачає персонаж, коли опиняється перед вибором: залишитися вірним революційної ідеї чи залишатися Людиною. Письменник намагався підвести нас до висновку, що такий вчинок міг здійснити тільки справжній революціонер, який в критичну хвилину «голови не згубив». Але ми все більше починаємо розуміти, що фанатична відданість ідеї несе тільки зло, вбиває почуття справедливості, почуття розуміння Добра і Правди, руйнує людську особистість, людське «Я». «Там, у далекій безвісті невідомо горіли тихі озера загірної комуні»[2; 57]. Цими сумними словами закінчується трагічна новела - драма роздвоєності людської особистості, примушує нас замислитися над величчю Матері, котру вбиває син. А Україна, що породила революціонера, морально знівченого абстрактною ідеєю,

прощає йому цей смертний гріх. Намагання вбити в собі людину, вбити добро ім'ям фанатизму, призводить до переродження. Герой переживає роздвоєність, щось приховує від своїх товаришів, не знищив у собі те друге своє, синівське «я», хоч би й ціною загибелі матері. Коли в натовпі черниць він побачив свою матір, його роздвоєність доходить якоїсь граничної межі, доводить його до божевілля. Так, головний герой твору перестає бути людиною, здатною самостійно й свідомо приймати рішення, оскільки він цілковито підкорений ідеєю і перебуває під тиском сильної особистості доктора Тагабата: «Цей доктор із широким лобом і білою лисиною, з холодним розумом і з каменем замість серця, - це ж він і мій безвихідний хазяїн, мій звірячий інстинкт. І я, главковерх чорного трибуналу комуни, - нікчема в його руках, яка віддалася на волю хижої стихії». [2; 56] Недарма герой говорить, що «це сторож моєї душі»: він боїться виявити перед Тагабатом свій страх, свої потаємні думки, переживання, своє почуття до матері. Звиродніння спричиняє не тільки фанатична віра в ідею, а й постійний зовнішній тиск якоїсь невизначеної сили, уособленої в образі доктора Тагабата.

Письменник не міг не бачити, як гаснуть ідеали революції, як морально деградує суспільство. Інтуїція підказує йому, що не можна побудувати щастя одних на стражданні і смерті інших. Він починає розуміти, що ідея насильства, яка лежить в основі всіх революцій, бумерангом повертається до тих, хто її сповідує, і карає безжально та невідворотно. Хвильовий глибоко страждає. Як революціонер він повинен славити насильство, як письменник і людина – засуджувати його. «Я (Романтика)» часто називають новелою-передбаченням. В основі його лежать події, що відбувалися в Україні під час революції і громадянської війни. Трибунали, масові розстріли, сльози й розпач приречених на смерть – усе це Хвильовий бачив на власні очі, що й спонукало автора до написання новели. Герой твору – справжній революціонер-фанатик. Молот революції вимагає все нових і нових жертв. Герой новели вірить, що ці жертви наблизять усіх до «загірної комуни». І коли черга доходить до його власної матері, він, відкинувши вагання, вбив її. Так замкнулося криваве коло.

Широким є коло тем, розкритих у новелі. У центрі уваги Хвильового тема роздвоєння людської особистості, що бере на себе відповідальність перебудовувати світ шляхом убивства інших і втрачає власну сутність, своє «я». Одна з найважливіших проблем новели відображена у словах, сказаних і про ліричного героя, і про самого Хвильового: «Я- чекіст, але я й людина».

Але проблематика новели не обмежується лише цією проблемою. Вона носить філософський характер. Позбавлення людини свідомого вибору, тиск на неї обставин та інших людей. Так, головний герой твору перестає бути людиною, здатного самостійно й свідомо приймати рішення, оскільки він цілковито підкорений ідеєю і перебуває під тиском сильної особистості доктора Тагабата. Чи виправдовує мета засоби? – ось ті питання, відповідь на які намагався знайти М. Хвильовий. Роздумуючи разом із автором над порушеними ним проблемами, приходимо до однозначного висновку, до головної думки, що пронизує увесь твір:

той, хто задля ідеї, хай навіть і найкращої, позбавляє життя інших, неминуче зазнає моральної деградації і спустошення. Нікому не можна безкарно вбивати, постріл в іншу людину - це щоразу постріл у самого себе, у найсвятіше, що є в душі у кожного, - у доброту, любов, людяність, тобто все те, що робить людину людиною, а не двоногою біологічною істотою з низьким лобом і примітивними інстинктами. Уважно спостерігаючи за змінами, які відбувалися в суспільстві, за крахом революційних ідеалів, М. Хвильовий побачив, що «з розмаху революційного нічого не вийшло» («Вальдшнепи»), він, як герой його новели «Я (Романтика)», «йшов у нікуди, без мислі, з тупою пустотою на згорблених плечах». Зрадити ідеалам свободи, правди, рівності означало для Хвильового моральну смерть, відстоювання своїх переконань загрожувало фізичною загибеллю.

М. Хвильовий-постать надзвичайно трагічна і, водночас, дуже знакова в контексті інтелектуального життя радянської України міжвоєнного часу. На відміну від головного героя новели «Я (Романтика)» Хвильовому вистачило мужності відвести револьвер від серця матері – України і, розірвавши замкнене коло насильства, поставити крапку у своїй революційній біографії. Він зробив трагічний вибір, ціною якого стало його життя.

-
1. Українська література. Хрестоматія/О. Борзенько. – Х.: Ранок, 2012. – 576 с,
  2. Хвильовий М. Я (Романтика). Вальдшнепи. – К.: Знання, 2016. – 319 с.
  3. Хвильовий – основоположник пореволюційної української прози//http://ru.osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/13843/

ТРАГІЗМ ДОЛІ «МАЛЕНЬКОЇ ЛЮДИНИ» (ЗА ПОВІСТЮ П. МИРНОГО «П'ЯНИЦЯ»)

Нікорчук Д.

«Маленька людина» – визначення героя, який займає найнижчі місця в соціальній ієрархії, і саме це визначає його поведінку у суспільстві та психологію. Зазвичай йому протиставляється інший персонаж

високопоставлена особа. Таким чином, розвиток сюжету будується як історія приниження поєднана з почуттям несправедливості. Тема «маленької людини» знайшла своє відображення не тільки в світовій літературі, а й в українській. Насамперед у творах письменників епохи критичного реалізму. Одним із таких є Панас Мирний – найбільший український епік XIX століття. В історію української літератури він увійшов як автор реалістично-психологічної прози. Панас Мирний майстерно розкрив образ близької йому за духом непомітної «зайвої» людини – українських дворян і чиновників, поміщиків, торговців, селян. Яскравим прикладом може слугувати одна із перших повістей письменника - «П'яниця».

У центрі сюжету Іван Ливадний – головний герой твору, дрібний чиновник пореформеної доби. Вже на початку твору нам змальовують портрет Івана, вказуючи на відмінність від старших братів: «то ж були і здоровенькі й показні, а се з самого малу таке замліле та хворе вдалось.. ». [1; 33] Не такий як вони, не має стільки жаги, сили. Вже відбувається виокремлення героя з-поміж інших.

З одного боку, його батько, Микита Іванович, одержимий ідеєю зробити з сина чиновника. Він надає йому настанови в основі яких лежить ідея підкорення тим, хто займає вище місце в соціальній ієрархії. Терпіти та мовчати – запорука кращого становища та положення у суспільстві на думку старшого Ливадного. Він ділиться своїм досвідом з сином, вважаючи, що для нього так буде краще.

З іншого боку є мати, яка сильно переживає за свого хворобливого сина: « дитина ще зовсім дитина.. ».[1; 33] Це вказує нам на те, що Івана з дитинства опікували і таким чином він може бути ще не готовим потрапити у нове середовище. Подібні слова та хвилювання батьків мали вплив на Івана: його переживання ми починаємо простежувати в художньому відображенні почуттів страху та тривоги. Страх перед волею батька та перед змінами, які чекають його в близькому майбутньому: «невідомість закутала його туманом, страх повив своїм холодом».[1; 34] Цей страх переміг усе: «...і сидів від над паперами та виводив стрічку за стрічкою...». [1; 38]

Відбувся перший пролом героя. Не намагаючись навіть відстояти власну позицію, Іван підкорюється волі свого батька, хоча має власні бажання. Він мріяв далеко не про чиновницький шлях. У голові Івана вимальовувалася зовсім інша картина: «Йому подобалася наука, тиха та щира праця над нею. Думки йому малювали рожеві надії: мати свою невеличку хатину, тиху-спокійну, кругом обставлену книжками, котрі б він перечитував та набирався розуму..». [1; 36] Всі жадання пішли марно. Тут проявляється його слабодухість. Іван обрав те, до чого не лежить душа, тому він спротивив свою роботу; тихо кляв її. Наш герой зовні є вільною у виборі власного життєвого шляху особистістю, але він прогинається під бажання інших.

На данному етапі життя у молодшого Ливадного починає виявлятися неприязнь до соціальної системи. Зростає невдоволення гнітючою атмосферою, що царила навколо нього. Підлабузницькі традиції, кар'єризм викликали у Івана огиду, коли службовцю, вищого за рангом, інші не могли :

«сміливо глянути у вічі, виказати йому гірку правду, а скоріше лижуться до його, потурають йому, хоча у душі і серці носять зло», а коли той промахнеться, спіткнеться : «ні одна рука не допоможе йому піднятися». [1; 38] В моменти насміхання над ним герой занурювався у писання, тобто намагався абстрагуватися. Він знову відчував страх перед чиновницьким товариством, Ливадний розумів, що у скрутну хвилину його не підтримають. Герой почав шукати втіхи у інших речах та знайшов її у грі на скрипці. То був вияв його туги, все наболіле Іван виливав у музику, але це не допомогло позбутися глузування над собою з боку старших. Він почав все більше розчаровуватися в житті. Вплив оточення сприяв погіршенню емоційного стану персонажа.

Піднесення настрою ми бачимо в моментах з Наталією. Перебування з нею дарує Івану надію на щасливіше життя, але й тут все тривало не довго. Приїзд брата став переломним моментом не тільки для нашого героя, а й для подальшого розвитку сюжету повісті. Панас Мирний вдається до різкої поляризації героїв. Опозиційна пара – це одна із невід’ємних рис прози письменника. Обоє братів Іван і Петро є вихідцями з села. Однак перший з кожним разом все вище підіймається щаблями кар’єри, тоді як другий залишається дрібним чиновником, не зважаючи на свою світлу душу та талант, не реалізується як особистість. Він не знаходить себе у складних обставинах, не отримує задоволення від життя. Протиставленням братів Ливадних письменник зображує «маленьку людину».

Важливим елементом, який розкриває нам бачення героя на світ та його психологічний стан є лист до брата-мерзотника. В ньому він описує своє ставлення до так званих традицій життя високопоставлених осіб: « Чи є в тебе бог? Чи ти віруєш у його ? Є на світі люди, що дивляться на життя, як на черідку святка, гулянок: як би найкраще нарядитися, добре погуляти, всмак поїсти, добре виспатись... Їм ніколи й на думку не зійде людське лихо, сльози, нужда та безталання – вони обминають все те, не примічаючи, що на тих сльозах, нужді та горі будують своє щастя. Що їм до того, що другий плаче?.. І таким людям завжди везе, завжди удача...». [1; 60]

З уривку ми можемо сказати, що з одного боку Іван не втрачає людської гідності, але залишається слабосильним, тому що лист так і не був відправлений. Внутрішня проблема героя в тому, що всі його почуття, роздуми залишаються тільки в голові або на папері. Іван ніколи не казав відкрито своєї думки, в ньому домінували страх і тривога.

З іншого боку лист наповнений глибокими роздумами про підвалини соціальної нерівності. Автор акцентує увагу на людських чинниках, які взаємодіють із зовнішніми обставинами. Іван Микитович стає жертвою середовища, він не витримує ударів долі. Відбувається моральна деградація. Герой занепадає духом і помирає.

У одному із листів Панас Мирний писав, що мав намір показати як гинуть найкращі та найсимпатичніші риси людської душі серед дурних обставин. Передбачення, яке було на початку твору справджується. Талановита людина та обдарований музикант серед насміхів чинів закінчує

своє життя як жалюгідна істота. [2; 82] «Трагедія чесної людини підсумована останніми словами молоденького панича»: «А шкода, братця, що немає оце старої лисої собаки! Як би він заграв нам! І той одинокий викрик, наче жаліслива струна, сумно бринів в веселому гуку товариства». [1;69]

Панас Мирний майстерно вдався до глибокого психологічного аналізу персонажа, розкрив проблему адаптації простої порядної людини з села до міста. Дивлячись на великий доробок письменника можна сказати, що він є одним із найвидатніших оповідачів, хто вивів українську літературу на нові "рейки" епічної прози.

1. Мирний Панас. П'яниця// Панас Мирний. Зібрання творів у 7 тт. – Т.1: Повісті та оповідання. – К.: Наукова думка, 1968. – С. 31- 69.
2. Негодяєва С. А. Проблема ідентичності героя-домінанта поетики характеротворення в прозі Панаса Мирного/ С. А. Негодяєва// Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. – Т. 168, вип. 156: Філологія. Літературознавство. – Миколаїв: ЧДУ, 2011.– С. 81- 86.

ПРОБЛЕМА ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ НА ПРИКЛАДІ ПОВІСТЕЙ «ЛЮДИНА» ТА «ЦАРІВНА»

Закопайло Д.

Розглядаючи творчість Ольги Кобилянської, в першу чергу зазначимо, що вона цілком віддалася літературній творчості, в якій однією з актуальних тем була «жінка». Авторка захоплюється так званим жіночим рухом, бере участь в організації «Товариства руських жінок на Буковині» та різних заходів, присвячених саме жіноцтву.

Для дослідження проблеми місця жінки у буржуазному суспільстві твори «Людина» і «Царівна» вибрані не випадково, саме через ці повісті якнайкраще просліджується позиція письменниці стосовно місця жінки в суспільстві. Потреба створення умов, зміни ладу, щоб кожна людина, особливо жінка, змогла відчувати себе справді людиною і знайти своє місце в житті. Ці ідеї розкриваються у двох основних проблемах творів.

Перша проблема. О. Кобилянська поглиблює проблему становлення і розвитку жінки у суспільстві. Самоосвіта, самовдосконалення – це була

основна програма письменниці як діячки жіночого руху. Це бачимо на прикладі головних героїнь вибраних творів. Олена Ляуфер і Наталка Верковічівна – молоді дівчини, які мають схожі погляди на своє життя та суспільство, наміри вчитися, розвиватися та втілювати свої мрії, але ж долі дівчат складуться зовсім по-різному.

Олена з буржуазної родини, де панує консерватизм. Вона багато читає, має певні ідеї, взагалі відрізняється від інших жінок того часу. Також відстоює «рівноправність між чоловіком і жінкою». Це страшенно лякало батьків, викликало осуд у їхніх знайомих і товаришів, адже дівчина йшла проти всіх усталених поглядів та традицій: «Жінка – то молодий кінь . Почує сильну, залізну руку, так і подасться і вліво і вправо». [5, 79]

Наталка – сирота, яку прийняв до своєї родини дядько, але його дружина зовсім не раділа дівчинці та хотіла скоріше віддати її заміж: «Ти повинна йти насліпо за її наказами, не повинна й писнути! Все, що вона робить, робить с планом...». [6, 162]

У Наталки ж були зовсім інші мрії. Вона хотіла отримати вищу освіту, але це не можливо, бо вона жінка. Тому вільний час дівчина багато читає про жіноче питання.

Обидві дівчини потрапляють у тяжке становище, але обставини і події розгортаються різні. Щодо Наталки, то вона змогла подолати негаразди, перевітливши їх на здійснену мрію. Відчувши в собі хист письменниці, яка має, що сказати людям, вона наполегливо бореться з лихими обставинами, ніде і ні в чому не принижуючись, не втрачаючи власної гідності. Кращі риси свого характеру Наталка переносить і у написану нею повість. [2, 20] Зрозумівши, що її майбутнє саме у літературі, каже: «Я не піддамся, я хочу бути щасливою!» Вона відчуває, що «не підкладе ніколи голови під колеса буденної потуги, котра своєю милостинею зневажає жінку і понижає». [4, 60]

У Олени по-інакшому склалися обставини. Вона взяла на себе тягар відповідальності за рідних, хотіла знайти роботу, щоб отримати себе і родину: «.. відповідно до мого знання , котрим мене мій батько і теперішній устрій суспільний виховали, хочу собі сама заробляти на кусок хліба , а заробленим щиро ділитися з родичами » [5,84] Однак, вона не змогла. Тому в її душі відбувається страшна боротьба. З одного боку – зрада ідеалів, а з іншого – обов'язок перед рідними. Зазнавши морального краху, дівчина все ж таки виходить заміж за не коханого, кажучи «Се не задля тебе, а так, задля родичів...». [5, 112]

Саме на прикладі «Олени» О. Кобилянська підкреслює трагізм, безвихідність становища жінки у тодішньому суспільстві.

Друга проблема. Яка плавно впливає з першої – патріархат у суспільстві та кохання. Вже стало нормою тодішнього життя виходити заміж за заможного, багатого чоловіка, щоб дівчина жила у достатку, корилася та слухала свого чоловіка, добре вела господарство. Шлюб у буржуазному суспільстві – це освячена церквою і урядом купівля жінки у власність чоловіка. [2, 18] Але про те, щоб жінка самотійно заробляла собі на життя не могло бути і мови.

Розглядаючи долі головних героїнь, зазначимо, що обидві дівчини мріяли виходити заміж тільки за коханого, їх не лякали матеріальні труднощі, вони здатні були забезпечувати себе самі.

Олена має трагічну історію кохання. Для дівчини кохання – найголовнішим у стосунках «А подружжя без любові – се, по моїй думці, брудні відносини». [5, 83] Вона мужньо опирається всім намірам свого батька одружити її з заможним чоловіком, бо не бажає виходити заміж лише тому, що це вигідна партія. До того ж, Олена мала людину, яку кохала. Хлопець підтримував кохану у всіх її ідеях і намірах. Але трапилося нещастя – він помер. Мрії та надії порушено, дівчина не має достатньої сили опиратися середовищу. Самотня, без будь-якої моральної підтримки, вона виходить заміж за не кохану, навіть ненависну людину.

Зазначимо, Наталка у своєму щоденнику описала подію, коли всією родиною вони вибирали професію братові. Він хотів бути лікарем, але ж грошей на навчання у родині не було, тому він казав, що заради медицини готовий заручитися з якоюсь багачкою, якщо батько не може допомагати йому фінансово. Хлопець турбується лише про гроші та дуже зверхньо дивиться на жінок: «Мужчина – то все, а жінка – то нічо... і всі вони хочуть вийти заміж...». [6,132] Це ще один приклад відображення цієї проблеми.

Наталка також постає перед загрозою вийти заміж за не коханого: «Коли я стаю сильна? Чи як воля переміниться в діло, перестане бути пустим поняттям? Як переможу сама себе і стану, в вищому сенсі слова, паном над собою?» [6, 197] Все ж таки вона набирається мужності, не боїться труднощів, які чекають її попереду, і відмовляється від шлюбу. Наталка знаходить в собі сили піти з дому родичів, цей крок був дуже важливий і правильний у житті дівчини. Вона не злякалась, тому змогла знайти себе та знайти своє справжнє кохання, набути щастя: «Я люблю, люблю вже навіки», – заговорив в ній нараз якийсь голос, і з тим затремтіло в її душі гаряче почуття щастя – це і є справжня нагорода за сміливість». [6, 360]

Ми побачили дівчат інтелектуальних, які борються за ім'я і становище людини, але по суті, Олена гине, не досягнувши мети. В образі Наталки авторка показує жінку, яка змогла протистояти суспільству і досягти жіночого щастя.

Ідеал жінки для Ольги Кобилянської – жінка освічена, інтелектуальна, з високими духовними запитами і прогресивними поглядами. Деякі сучасні дослідники творчості письменниці, навіть, припускають думку, що героїнь творів «Людина» і «Царівна» авторка списувала саме з себе, наділяла їх власними вольовими рисами. [3,156]

Отже, О. Кобилянська доводить, що жінка не повинна бути «річчю» чи просто «прикрасою» для свого чоловіка. Найголовніше, всі ми – люди, які мають свої почуття, бажання, ідеї та мрії. Жінка не є виключенням! Але можемо побачити, що права жінки були обмежені. Тоді не замислювались над тим, що жінка – особистість, яка має своє світобачення, погляди і мрії.

- модернізму/ В. Агеєва. – К.: Факт, 2003. – С. 171 – 185.
2. Бабишкін О. Творчість Ольги Кобилянської/ О. Бабишкін // Кобилянська О. Твори: В 3-х томах. – Т. 1. – К.: Художня література, 1956. – С.5 – 64.
  3. Богачевська - Хомяк М. Білим по білому: Жінки у громадському житті України. 1884 - 1939/ М. Богаченко-Хом'як. – Львів: Український католицький університет, 1995. – С. 148 – 157.
  4. Голик О. Жінка європейського характеру /О. Голик // Українська мова і література в школах України. – 2019. – № 7- 8. – С. 58 – 62.
  5. Кобилянська О. Людина // Кобилянська О. Твори: В 3-х томах. – Т. 1. – К.: Художня література, 1956. – С. 65 – 120.
  6. Кобилянська О. Царівна // Кобилянська О. Твори: В 3-х томах. – Т. 1. – К.: Художня література, 1956. – С. 121- 372.

РОЛЬ МІСТА У ДОЛІ ЛЮДИНИ (ЗА РОМАНОМ В. ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО»)

Діщенко А.

Валер'ян Підмогильний створив модерний роман наприкінці 1920-х. У творі порушуються філософські питання буття, а конфлікт розгортається між людьми з різними світоглядами. «Місто» стало першим урбаністичним романом в українській літературі. Письменник показав бажання молодих селян «вийти в люди». Твір викликав великий інтерес. [3]

На початку роману нас зустрічають два епіграфа:

Перший епіграф: «Шість прикмет має людина: трьома подібна на тварину, а трьома на янгола: як тварина – людина їси та п'є; як тварина – множитья і як тварина – викидає; як янгол – вона має розум, як янгол – ходить просто і як янгол – священною мовою розмовляє». (Талмуд. Трактат Авот.)

Другий епіграф: «Як можна бути вільним, Евкріте, коли маєш тіло?». (А. Франс. Таїс.)

Ці епіграфи є важливими для розуміння змісту твору, адже однією з провідних ідей письменника є те, що людині притаманне протистояння тілесного (тваринна сутність, статевий потяг) та духовного начала (інтелектуальна сфера, сфера творчості). [1]

У романі «Місто» Валер'ян Підмогильний описав селянську українську молодь, яка на початку 1920-х років тисячами потягнулась у міста, щоб отримати вищу освіту. Автор показав бажання молодих селян «вийти в люди».

Твір не був подібний до традиційної народницької прози XIX століття, бо автор орієнтувався на європейські романи XIX – початку XX століття, засвоївши традицію романістики Оноре де Бальзака, Гі де Мопассана, Анатолія Франса, Джека Лондона, а також на твори Агатангела Кримського, Володимира Винниченка. [1]

У романі письменник зачепив такі проблеми, як: 1) сенс людського життя; 2) добро і зло; 3) біологічне та духовне; 4) маргінальне суспільство.[4]

Головним героєм «Міста» є Степан Радченко. Він виріс талановитим хлопцем із села, який вирушає до Києва, щоб вступити до інституту.

Спочатку Київ був для Степана лише мрією, великою, але майже невизначеною: «Київ! Це те велике місто, куди він іде учитись і жити. Це те нове, що він мусить у нього ввійти, щоб осягнути свою здавна викохану мрію». Місто чуже й вороже, але його тішить кваліфікація міських мешканців і його класова непричетність до них: «От вони, ці горожані. Все це – старий порошок, що треба стерти. І він до нього покликаний». [2, с. 26 - 28]

На початку твору ми бачимо який Степан наполегливий, цілеспрямований, але місто його починає змінювати і не в добру сторону, а в погану.

Секретар лекторського бюро радить Радченкові змінити одяг: «Всі лиха українців в тім, що вони кепсько одягаються». Перед крамницею з модним дорогим одягом Степана не полишає переконання у те, що варто йому лише змінити свій вигляд – і він зможе створити щось надзвичайне. [2, с. 41] Переселяючись до нового помешкання, Степан спалює своє старе вбрання і викидає на смітник чоботи. [2, с. 126]

У романі показано величезні зміни в характері та поглядах хлопця з села. Якщо на початку роману читачі бачать дещо закомплексованого сільського хлопчину з досить наївними, проте шляхетними мріями про служіння рідному селу, то наприкінці – дорослу людину, молодого міського інтелектуала, письменника, який досить далеко відійшов від норм традиційної моралі. [1]

Образ Степана у творі досить суперечливий та складний. Адаптуючись до міста, хлопець засвоює нову систему цінностей та постійно змінює жінок для своєї цілі.

Валер'ян Підмогильний показує читачеві як позитивні якості героїв роману, так й негативні. До позитивних якостей можна віднести його наполегливість, старанність, відданість селу (на початку роману), працьовитість. До негативних ми віднесемо заздрість (навіть до свого найкращого товариша), самозакоханість, готовність пожертвувати близькими людьми заради власних цілей.

Головна тема роману: підкорення людиною міста.

Головна ідея: розкриття характеру людини, яка підкорює місто.

Перше кохання Степана – Надійка, дівчина з його села. В рідному містечку вони майже не спілкувалися, але коли вони добиралися до Києва покохали один одного. Це був початок його шляху і тоді ще Степан був добрим, цілеспрямованим парубком, який думав про інших. [2, с. 4 - 52]

Друге кохання Степана – Тамара Василівна, у якої перебував хлопець під час навчання. У цієї жінки був чоловік та син. Але коли Тамара зустріла парубка, вона покохала його. Життя цієї жінки було важким, адже вона одружилася з чоловіком не з власного бажання. Тамара Василівна відіграла дуже велику роль у житті Степана. Вона для нього була коханкою, психологом і другом. Парубок з села міг ділитися з нею усім, але це продовжувалось не вічність. Після неї Степан став більш дорослою людиною з власним розумом та думками про людей. [2, с. 56 - 98]

Третє кохання Степана – Зоська (киянка, в яку закохався Радченко). Степан говорив про неї: «Саме міськість і вабила його в ній, бо стати справжнім городянином було першим завданням його сходу. Він ходитиме з нею скрізь по театрах, кіно та вечірках, дістанеться з нею суто міського товариства, де його, певна річ, приймуть та вшанують». [2, с. 138] Це був досить серйозний крок для Степана и переломна частина роману. Він повинен був одружитися з дівчиною, але не зробив, тим самим дуже сильно образив її, Зоська не витримала і покінчила життя самогубством. Саме після цього хлопець зрозумів, що він іде не по правильному шляху, що він робить щось не те. Він замкнувся в собі, сидів вдома, не ходив на навчання, ні з ким не спілкувався, іноді писав книгу. Вийти з кризового становища допоміг йому товариш Борис Задорожній. [2, с. 168-170]

Четверте і останнє кохання Степана – Рита, балетна танцівниця. [2, с. 198 - 227]

Повністю розкрити характер Степана Радченка допомагають жіночі образи: Надійка, Тамара Василівна, Зоська, Рита. Кожна жінка – це певний період життя хлопця, сходинка на його шляху до мрії, своєрідний індикатор вияву найхарактерніших рис головного героя.

Отже, весь роман читач бачить очима головного героя – Степана . Протягом роману можна спостерігати, як хлопець іде до міста, щоб здобути освіту і повернутися до села за ради того щоб підвищити рівень освіти свого місця народження і навчитися новому. Автор на початку демонструє лише позитивні якості героя (наполегливість, працелюбність, щирість, доброзичливість), але це лише початок. Місто починає змінювати його характер, думки, він перестає думати про близьких йому людей і думає лише про себе. Кожна із його жінок змінює його погляди на життя. Весь роман можна спостерігати, як хлопець, то закривається в собі, то йде по головам до своєї цілі. У Степана були друзі, кохання, але він ніколи це не цинив. Місто змінювало його кожен день. Спочатку Степан просто навчався, як і хотів, але після переламного моменту у його житті – трагічної історії з Зоською, Радченко зачинився в собі. Хлопець з села покинув навчання і почав писати.

Його підтримав друг, який допоміг Степану «пробитися в люди». Він познайомився з легковажною дівчиною Ритою, яка останнім коханням.

Місто змінило хлопця, а в який бік – хороший чи поганий, право вирішувати надано читачеві.

Закінчується роман рядками, якими має розпочатися повість Степана Радченка: «Тоді, в тиші лампи над столом, писав свою повість про людей». [2, с. 238]

Психолог Г. Костюк, характеризує роман, ототожнював головного героя з автором, підкреслюючи, що він бачив людину, розумів і творив її образ в усій суспільній, психологічній і біологічній складності, знаючи силу людини, велич її розуму, її здібності, але в той же час був свідомий усіх її слабостей. Літературознавець Ю. Шерех вважав «Місто» романом про людину, про місто, про життя, про незгасність вогню, сповненим скептицизму переможця і оптимізму приреченого. [4]

1. Підмогильний Валер'ян, роман Місто: аналіз твору, скорочений переказ, цитатна характеристика персонажів! // <https://nvk2nemyriv.net.ua/zno-2019-ukr/valer-yan-pidmogylnyj-misto-analiz-tvoru-skorochenyj-perekaz-tsytatna-harakterystyka-personazhiv/>
2. Підмогильний В. Місто: роман. – К.: Знання, 2015. – С. 3 - 238.
3. Поліщук Т. Як нас змінює «Місто» // День. - 2017-7 грудня // <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/yak-nas-zminyuye-misto>
4. Детальний Аналіз твору «Місто» Підмогильний // <https://ukrclassic.com.ua/katalog/p/pidmogilnij-valer-yan/3278-detainij-analiz-tvoru-misto-pidmogilnij>

ПРОБЛЕМАТИКА НОВЕЛИ Ф. КАФКИ «ПЕРЕВТІЛЕННЯ»

Чорна Д.

Видатний німецький письменник початку ХХ століття Франц Кафка в своїх творах "Опис однієї боротьби", "Вирок", "Стук у ворота" «Маленька жінка» висвітлює такі проблеми сучасності як: проблема родинних відносин, невзаємної відданості, самотності. Його новела «Перевтілення», написана в 1924 році, - це відлуння особистої трагедії Ф. Кафки [5; 39]. У чому ж полягає трагізм героя Грегора Замзи? Він напругу пов'язаний з життям автора. Трагедія життя Ф. Кафки зумовлюється конфліктом з батьком, любовними негараздами, невиліковною хворобою, ретельним ставленням до

служби, постійним невдоволенням самим собою. Відчуття самотності, невпевненості в власних діях, постійні сумніви призвели митця до приреченості як особистості. Саме тому, напевно, Кафка і втілює свій внутрішній світ в образі головного героя твору «Перевтілення», Грегора Замзи.

Новела має досить цікавий та дивний сюжет. Головний герой твору – дрібний чиновник Грегор Замза. Одного дня він прокидається і виявляє, що перетворився на «страшну комаху». Він бачить, як його «численні, убого тонкі в порівнянні з іншим тілом ніжки безпорадно копошаться у нього перед очима» [4; 3].

Через деякий час, і рідні дізнаються про те, що Грегор перетворився на огидну комаху. Обговоривши і зваживши ситуацію, спочатку вони вирішують прибрати з кімнати усе, щотепер йому не потрібно. Грегор, як міг, чіплявся за кожен предмет, який пов'язував його з минулим життям, але рідня була невблаганна. Батько з самого початку був налаштований вороже, його дратував вид сина, тому він загрожує завдати смертного удару, чинить насильство проти нього: «батько з силою дав йому заду воістину рятівного тепер стусана, і Грегор, обливаючись кров'ю, влетів в свою кімнату» [4; 3]. Мати була налякана видом сина і відчувала до нього відразу, спочатку вона розгубилась, а згодом їй вже було байдуже. А найрідніша людина для Грегора, сестра, розгубилась, а згодом почала дратуватися та відчувати ненависть до брата. Це і є, напевно, найстрашніше, що ані батьки, ані рідна сестра, які жили за рахунок Грегора, не виражали ніякого співчуття і навіть не намагалися зрозуміти, що ж трапилося. Вони перестали годувати потворну істоту, а потім вирішили і зовсім позбавитися Грегора. [3. 25 - 26]

Як ми бачимо, рідні нічого не зробили для того, щоб повернути Грегора до життя [4; 4]. Більше того, перетворення Грегора почалося задовго до того, як він побачив себе у вигляді комах. Головний герой завжди почував себе самотнім. Замза був зайнятий лише роботою та піклуванням про своїх близьких. У нього не було ні інтересів, ні друзів [4; 5]. Мабуть, саме все це і стало причиною фізичного перетворення, якому передувало перетворення моральне.

За що ми любимо своїх батьків, рідних? За щось конкретне? За зовнішність, інтелект, талант? Звісно ні, ми любимо їх просто за те, що вони у нас є. А у Грегора була інша ситуація. Він віддавав усі гроші рідним, а вони сприймали це як належне, використовували його. Але Грегор Замза не осуджує свою родину, він пробачає їхню відчуженість і поводить себе людяніше, ніж його близькі [4;14 -16]. Тобто Франц Кафка наголошує на тому, що головний герой – людська істота в комашиній подобі, а його родина-комахи в людській подобі. [2; 44 - 46]

Автор звертається до засобів модернізму не просто так. Головний прийом – фантастичне перетворення людини на комаху. Такий літературний засіб здавна використовували митці у своїх творах, щоб передати самотність певного героя. Поведінка тварини може бути зрозумілою для людини, а ось комахи-це закритий світ [1.17-18]. Ані мімікою, ані жестами комах не здатна

передати жодної інформації. І у більшості людей комаха одразу викликає огиду, бажання знищити. [3. 26]

Франц Кафка створює свій ворожий дивний світ, у якому нерідкістю є непереборне відчуження між людьми нездатними на справжню любов та на справжнє милосердя. Саме безпомічність, поразка людини становить основну думку новели. Конфлікт людини і соціума, людини і життя, не може бути розв'язаним. [2. 44 - 45] Новела доводить нам, що у житті немає нічого страшнішого, ніж самотність серед людей, змушує замислитися про такі важливі життєві питання, як любов до ближнього, повага, терпіння і людяність. А таких «комах», як Грегор Замза, багато і в наш час. Тому проблема відчуженості у сім'ї, самотності людини серед людей актуальна і в наш час. Саме на таких людей ми повинні звертати увагу і допомагати їм повертатися у нормальне повноцінне життя.

Ф. Кафка - песиміст. Він не вірить у те, що людина може бути щасливою. Письменник вважає, що біда чекає на кожного і тільки жде слушного моменту, щоб знищити. Він не дає людині найменшого шансу на волевиявлення, на зміну жалюгідного становища. Якщо людина не любить себе, не розвивається, перестає мріяти, тоді вона справді втрачає людську подобу, руйнує свою душу. Тож треба хоч трішки думати про себе, і тоді ми не перетворимося на маленьку комаху. [1.16 - 17]

Людина має сподіватися на краще, бо вона думає, творить, живе. Людське життя коротке, але людина повинна гідно пройти через усі випробування, не втративши ні гідності, ні щирості. Тільки тоді світ буде добрішим до нас.

-
1. Гурдуз А. І. "Перевтілення" Ф. Кафки і Р. Бредбері: роздуми про людське і людяне/ А. І. Гурдуз// Зарубіжна література в школах України. – 2007. – № 3. – С. 16 - 18.
  2. Жалай Ю. Що знаєш ти про мій біль, і що я знаю про твій... / Ю. Жалай// Всесвітня література в школах України. – 2014. – № 9. – С. 44 - 46.
  3. Жеребко Т. Сенсперевтілення. Матеріалидо уроку за новелою Ф. Кафки "Перевтілення"/ Т. Жеребко // Світова література. – 2013. – № 16. – С. 25 - 26.
  4. Кафка Ф. Перевтілення// Кафка Ф. Перевтілення. – К.: Генеза, 2005. – С. 3 – 28.
  5. Ланецька Т. В. Про що "кричить" Грегор Замза? // Зарубіжна література в школах України. – 2008. – № 5. – С. 39 - 42.
  6. Рясов А. Світ Кафки // www.livelib.ru/author/4862-frants-kafka

«ГОРДОСТЬ И ПРЕДУБЕЖДЕНИЕ». ПРАВИЛА ЭЛИЗАБЕТ БЕНNET

Беженарь Е.

«Гордость и предубеждение» – роман Джейн Остин, который увидел свет в 1813 году. Джейн Остин начала работу над романом, когда ей едва исполнился 21 год. [2]

Героиня бестселлера Джейн Остин для многих стала образцом поведения. Какие же правила сделали ее возлюбленной мистера Дарси и нашей любимицей?

Ради одного человека нельзя менять взгляды на порядочность. Усваивая моральные нормы поведения, совести, чести и достоинства, поначалу мы свято верим, что так должно быть всегда и везде. Но сталкиваясь с разными людьми, понимаем, что даже в обществе, живущим по одним законам, у каждого свои понятия о том, что правильно, что недопустимо. Соблазнительно всякий раз менять свои убеждения и подстраиваться, особенно если речь идет о том, как сложится твоя судьба.

Мудрость героини «Гордости и предубеждения» позволяла ей понимать мотивы и поступки самых разных людей, а доброе сердце – многое прощать. Однако у нее хватало внутренней силы, чтобы при этом оставаться собой. Поскольку именно такое поведение вызывает уважение даже у врага. Социальная пропасть и разница характеров разделяла Элизабет и мистера Дарси, но его чувство к ней относилось скорее к тем качествам, которые отличали ее от других девушек. Настоящая любовь вряд ли будет угрожать вашим ценностям.

Думать о прошлом, только если воспоминания приятны. Проблемы, нерешенные когда-то раньше, будут оставаться в нашем багаже мертвым грузом и возвращаться в виде похожих ситуаций и повторяющихся типажей людей. Именно поэтому люди, не имеющие привычки вновь и вновь драматизировать свою жизнь, о прошлом вспоминают чаще с улыбкой. Но есть и другая крайность – идеализация. Когда есть склонность постоянно тосковать о былом, считая, что «раньше было лучше», стоит насторожиться. Правда в том, что любой момент жизни содержит и радостное, и неприятное, но если мы проживаем ситуацию полностью, не появится желания в нее вернуться, будут лишь приятные воспоминания.

В отношениях Дарси и Элизабет контрастных чувств было хоть отбавляй. Оба они попали в ловушку притяжения любви и отторжения обид и разочарований. Гордость за себя и предубеждение против другого у обоих героев и привлекают, и отталкивают их друг от друга. Отказавшись от предложения руки и сердца, Элиза переживает и радость взаимности, и гнев на пренебрежение Дарси, и злость на себя, что ей пришлось обидеть любимого. Но такой критический подход в конце концов позволил девушке добиться уважения. Ей останется вспоминать только хорошее. Чтобы не мучиться от тяжелого прошлого, разбирайтесь с проблемами сразу.

Поступать сообразно собственному представлению о своем счастье. Теперь мы знаем, что стать счастливой – в любви и вообще в жизни – можно только по собственному разумению. И все равно порой довольно сложно отказаться от стереотипов и освободиться от чужого влияния. Это могут быть родственники, друзья и коллеги, истины, растиражированные Интернетом. Кого любить, за кого выйти замуж, сколько зарабатывать и чем заниматься в свободное время – советов предостаточно. Под всем этим легко хоронятся собственные мечты, даже тогда, когда никто этого не навязывает.

Элизе Беннет понадобилось достаточно мужества и прямоты, чтобы защитить свою любовь, поскольку ей пришлось выдержать прямое противостояние с самыми закоренелыми убеждениями. Леди Кэтрин – тетушка мистера Дарси, пытаясь помешать союзу племянника с неподходящей парой, рассчитывала на собственный авторитет, угрозы, оскорбления и унижительные высказывания в адрес мисс Беннет и ее семьи. Ничто из этого не помогло ей сломить твердость девушки в борьбе за свой путь. Стать счастливой возможно, лишь зная, в чем твое счастье.

Если мужчиной руководит расчет, он не заслуживает оправдания. Но не возможно поверить, что мир настолько расчетлив, как некоторые думают. Иногда мы ставим прагматичность во главу угла, и во многих случаях это оправдано – не анализируя, без трезвого расчета, невозможно делать выводы, извлекать уроки и получать опыт. Но опасность просчитаться всегда существует, и самым обидным просчетом чаще бывает то, что мы не замечаем потребностей нашей души. Понятно, что если речь идет о любви, вред от таких ошибок обходится намного дороже.

Дарси был выгодным женихом, но просчитались именно те, кто не захотел увидеть в нем и человеческих качеств. Вера в людей, в возможность справедливости, в лучшее в этом мире позволяла Элизе Беннет не судить о людях по статусу или поверхностному впечатлению. Она была готова к любому исходу этого романа, но не разрешала себе осуждения, бездумной критики и пренебрежения. Умение верить в хорошее бывает более истинным цензором, чем желание заклеить.

Если сейчас не подметить самого главного, быть может, никогда не представится другого случая. Откладывать на завтра можно до бесконечности, но в какой-то момент становится понятно, что упущенное время и возможности не возвращаются. Это не означает, что жизнь невозможно изменить, но чем раньше мы осознаем важность внимательности к своей жизни, тем лучше она становится.

Ко всему, что делала, Элиза Беннет относилась с самой высокой мерой ответственности. Это касалось не только ее жизни, но и судеб ее сестер, отношения к отцу и матери, поведению в обществе. Она использовала данные ей от природы: ум, смекалку, целеустремленность с максимальной пользой. Потому что всегда понимала цену серьезности и благоразумия. В жизни преуспевает тот, кто относится к ней с должным вниманием и уважением.

1. Базылева О. Спасибо Дж. Остин/ О. Базылева// Книжный обзор. – 2006. – № 38. – С. 45 - 60.
2. Демурова Н. Джейн Остин и ее роман «Гордость и предубеждение»
//www.apropospage.com/damzabava/osten/ost2.html
3. Остин Дж. Гордость и предубеждение// Остин Дж. Гордость и предубеждение. Аббатство Нортэнгер. Романы. – М.: Художественная литература, 1976. – С. 23 - 368.

НЬЮ-ЙОРКСЬКА ГРУПА УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ

Беднарик К.

При вивченні розвитку української літератури слід брати до уваги і творчість Нью-Йоркської групи (далі – НЙГ), що проявила себе як феноменальна плеяда культурних діячів, що намагались збагатити спадщину української літератури. Але українське населення не визнало творчість українців в еміграції тоді. Лише зараз повертається до їхньої творчості. Чому?

Витоки НЙГ беруть початок приблизно у 1954 році. Тоді Богдан Бойчук познайомився з Юрієм Тарнавським і групою молодих митців на чолі з Богданом Певним. Поети зустрічалися в кав'ярні «Орхідея», де дискутували на всілякі естетично-літературно-мистецькі теми, про що згадує критик Марія Ревакович у своїй праці «Personanongrata. Нариси про Нью-Йоркську групу, модернізм та ідентичність». До них невдовзі приєдналися Женя Васильківська, Богдан Рубчак, Емма Андіївська, Патриція Килина, Віра Вовк. Група поповнювалася і в 1960-ті роки, а саме: Юрій Коломиєць, Олег Коверко, Марко Царинниктощо [9].

Феноменальність групи проявляється першочергово в її викладі: метафоричності, потоці несумісних асоціацій, обходженні теми політики. Все це доводить, що задля розвитку української літератури не є обов'язковим охоплення лише громадянської теми. Те, про що пишуть вихованці НЙГ, виходить далеко за межі уявлень тих, хто знаходився на той час в Україні. Самі по собі учасники— унікальні. Ще до 1950-х років їм довелось ознайомитись із культурою Іспанії, Франції, Німеччини та Латинської Америки, що пояснює поєднання теми українізму та космополітизму в їхній творчості як нерозривних явищ [4]. І хоча учасникам групи притамане тяжіння до модернізму, якому природньо було б зблизитись із творчістю сучасників-бітників, це не дає підстав асимілювати їх із вище згаданим

напрямом у літературі. Як запевнятимуть пізніше самі діячі НЙГ: вони так і не стали американцями, а біт-покоління було суто американське літературне явище [8; 19].

Яскраво вираженим прикладом є творчість Юрія Тарнавського, для якого Нью-Йорк—друга батьківщина, джерело натхнення і місце трагедії. У поезії автора увага акцентується, головним чином, на функціонуванні поезії як сенсорно-естетичного важеля. Абстрактність, колажність та метафоричність надають можливість читачу самостійно довершити образ із прочитаного твору [6; 222]. Абсурдність, яка межує з реальністю, проникає в глиб думок читача, що намагається уявити образи. Це добре демонструють рядки з вірша Юрія Тарнавського «Ода до Кафе», де воно описується як «місце відпочивання сухих, як горіх, півкуль кучерявого мозку, «де можна, залишивши поле бою, оглядаючись, / перестати бути винним, дряпанним, ссаним всередині, / де можна майже заснути із ротом, повним смаку / молока жовтих грудей південних овочів, / де можна плакати приємними слізьми, / які течуть, як роса, із фіялкових очей, / де можна принести богові щастя / дві монети в жертву, замінити за / дві хвилини лінивого спокою» [11].

Не менш варта уваги поезія Богдана Бойчука, у якій висвітлюється тема ірреальності, проблема духовної кризи людини, обумовлена індивідуальним світосприйняттям автора. Невизначеність, «розмитість» сенсу образів та явищ – ось вона, наша дійсність. Так автор пише про свою життєву ціль, що «десь дім стояв, / а може, не стояв; / була десь ціль, / а може, не було. / Я йшов кудись / і знав: / мій шлях — в нікуди; / я йшов і знав: / мій хід — життя» [3]. А герой поезії «Вірші про місто» [2] переживає внутрішній конфлікт. Богдан Бойчук для викриття почуттів свого «Я» використовує образ міста, що «затягнулось каменем» [5; 13]. Тема міста, в метушні якого людина насправді почувається самотньою, неодноразово зустрічається в поезії й інших діячів НЙГ.

Для більш детального ознайомлення з творчістю українських поетів-емігрантів звернемо увагу на своєрідну мову поезії Емми Андієвської. Поліфункціональність слова, звукові повтори, асоціативні ланцюги – все це підтверджує унікальність творів поетеси. Вірші Емми Андієвської надзвичайно милозвучні. Поетеса вдало варіює фонетичні одиниці. Наприклад, у вірші «Вечір» [1] рядок «У око – окунь – як плавуча клуня...» містить групу акустично подібних слів «око», «окунь» і «клуня». Їхнє поєднання дає можливість осягнути зміст поезії [7; 496]. Письменник Марко Стех наголошує на тому, що мова поетеси НЙГ «магічна», бо у своїй структурі зосереджується на фонетичних сегментах, що зазвичай притаманно прадавній фольклорній поезії [7; 500].

Отже, є необхідність вивчати не прийнятну українцями НЙГ. Після прем'єри фільму Олександра Фразе-Фразенко «Акваріум в морі» про діячів цього угруповання становище помітно сколихнулося [12], та чи надовго? Як влучно зазначила вище згадана дослідниця Марія Ревакович: «Відчуття належності до спільноти однодумців приходить тоді, коли люди мають спільні цінності, а не тоді, коли вони приймають інакшість одні одних» [10].

Може, саме це є причиною того, що НЙГ не сприймається українцями як важливе літературне явище, що сприяло подальшому розвитку української культури.

1. Андієвська Е. Вечір/ Е. Андієвська// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lib.misto.kiev.ua>
2. Бойчук Б. Вірші про місто/Б. Бойчуку// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.poetryclub.com>
3. Бойчук Б. Десять сут була / Б. Бойчук//[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://md-eksperiment.org>
3. Єфімов-Шнайдер Л. Poetry of the New York Group: Ukrainian Poets in an American Setting/ Л. Єфімова-Шнайдер//[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.tandfonline.com>
4. Зінченко Н. Образний світ поезії Богдана Бойчука/ Н. Зінченко, Ю. Чернусь // Українська література в загальноосвітній школі. — 2010. — № 7- 8. — С. 12-13.
5. Лівенко І. / Модель світу в циклі Ю. Тарнавського «Поезії про ніщо»/ І. Лівенко//Література. Фольклор. Проблеми поетики: збірник наукових праць. — 2004. — Вип. 17. — С. 220 - 225.
6. Лівенко І. / Своєрідність поетичної мови сонетів Емми Андієвської/ І. Лівенко // Література. Фольклор. Проблеми поетики: збірник наукових праць. — 2004. — Випуск 17. — С. 494 - 501.
7. Луцій С. Модерністські тенденції романістики української діаспори 1960- 1980-х рр.: проза Нью-Йоркської групи/С. Луцій// Бібліотечка «Дивослова». — 2017. — № 2. — С. 18 - 29.
8. Ревакович М. Дещо про Нью-Йоркську групу/М. Ревакович// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://krytyka.com>
9. Ревакович М. Нью-Йорк на мапі української поезії/ М. Ревакович // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://krytyka.com>
10. Тарнавський Ю. Ода до кафе/Ю. Тарнавський// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.poetryclub.com.
11. Фразе-Фразенко О. An Aquarium in the Sea. The Story of New York Group (An Oleksandr Frazе-Frazenko film)/О. Фразе-Фразенко// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.youtube.com>

«НА БЕРЕГАХ КУЧУРГАНУ» Г. ЩІПКОВСЬКОГО

Саницька В.

Геннадій Павлович Щіпковський народився 8 травня 1944 року в селі Бучая, нині Новоушицького району Хмельницької області. Він правнук Ольги Андріївни Руданської – двоюрідної сестри українського поета й лікаря Степана Васильовича Руданського. З 1998 року Г. Щіпковський є членом Національної спілки письменників України. Він був завідувачим відділом культури районної державної адміністрації. Нині проживає в смт Велика Михайлівка, що на Одещині.

Він автор поетичних збірок новел «Біль і спів душі моєї» (1995 р.), «Серпнева ожина» (1996 р.), «Повертаюсь до себе» (2001 р.), «Автографи степу» (2004 р.), «Береги часу» (2006 р.), прозових творів «Світло далекого берега» (2002 р.), «Стежка в зозулине літо» (2004 р.), історико-краєзнавчих видань «Новоселівська земля», «Войничеве», «Новоолександрівські нариси», «На берегах Кучургану», роману в трьох книгах «Товтри» (2009 р.), які є яскравим прикладом любові до рідного краю письменника, до землі, на якій він виріс і проживає, де зосереджена уся духовна спадщина пращурів Геннадія Щіпковського. [1, с. 377] Письменник пише вдалі ліричні вірші, новели про далекі й нелегкі стежини сільського життя, а також про тривожні проблеми сьогодення. Багато творів присвячено простим людям. Загалом творчий доробок митця чималий, сила його почуття така, що де б не був поет, думкою він завжди лине на Батьківщину. Всі його мрії про рідні полонини. Любій верховині належать його душа і серце.

Можна зупинитися на його історико-краєзнавчій книзі «На берегах Кучургану», адже саме в ній мова йде про смт Велику Михайлівку, яке в минулому мало назву-Гросулове і знаходиться на р. Кучурган за 110 км від Одеси. Це історико-краєзнавче видання стало пам'яттю тим людям, які ростили хліб, вчили дітей, писали вірші, співали пісні, малювали картини і завжди боронили нашу землю від чужого загарбницького ока. Також в ньому зібрані легенди, перекази, історичні довідки про даний населений пункт.

Історико-краєзнавча книга «На берегах Кучургану» складається з декількох розділів: «Сива давнина», «Світло кучурганівських берегів», «Війна. Звільнення Гросулового від окупації», «Спортивне життя селища», «Дорога до храму». Вона є одною з кращих праць про рідний край. Тут є філігранна, яскрава авторська стилістика і винахідливе психологічне портретування. У неї вміщені думки Геннадія Щіпковського про рідний край, які непомітно торкаються струн нашого серця і нагадують до болю знайому мелодію – пісню дитинства. Вона у всіх різна, але для всіх однаково важлива. Їх може бути декілька або навіть багато, а результат один – спливає яскрава картинка з минулого, тільки з її світлої частини. Пісні, які є в другому розділі краєзнавчого видання, нагадують нам лише про ті миті, часи та події, від яких віє особливим теплом: родина, спогади про молодість і старенька батьківська хатинка. Велика Михайлівка – прекрасна земля. Тут працювали

над своїми творами такі письменники як: Світлана Кривенко, Надія Васильєва, Тетяна Кривенко, Віталій Первухін, Михайло Рожнов, Валерій Зарічук, Петро Супрун, Микола Федецький. [1, с. 134]

У розділі «Сива давнина» йдеться про давні часи, племена і народи, археологічні експедиції. Також тут детально розповідається про наукову експедицію 1915 року під керівництвом вченого В. Крокоса. Він опублікував працю «Що дали розкопки на Одещині», яка зберігається в археологічному музеї.

В розділі «Війна. Звільнення Гросулового від окупації» мова йде про 1941-1944 роки, коли німецькі та румунські війська окупували Одещину. Великомихайлівщина з небом пов'язана міцним зв'язком. Тут знаходиться величезна колишня авіабаза, також тут формувалися партизанські загони та озброєні груп під час Великої Вітчизняної війни, що свідчить про неабияку витримку та героїзм жителів. На жаль, воєнна тематика перегукується і з сьогоденням: на Сході України досі триває війна. Ми бачимо, що справжні люди є добрими, щирими і людяними навіть тоді, коли перебувають в нелюдських умовах. Саме тут помітно справжню велич, силу і красу звичайних людей у страшні воєнні часи. Геннадій Щіпковський написав і про часи громадянської війни, як Гросулове надовго окупувала біла гвардія, і про голодомор, який забрав не одне життя в цих місцях. Навіть коротка відлига нової економічної політики суттєво не вплинула на подальший економічний розвиток селища. Але з годом Гросулове починає відновлюватися. Область поступово починає виділяти кошти на розвиток селища. Описані події зачіпають серце. Це історико-краєзнавче видання не прочитаєш за день чи два, бо чи не після кожного абзацу хочеться замислитись. А мова не просто колоритна, її відчуваєш на дотик і смак.

Але у прозових творах Геннадія Щіпковського рідний край описаний й мальовничими галявинами, ставками, порослими вербами, Новопетрівськими та Богуславськими чорноземами, що ведуть за обрій, де на віки зливаються небо і земля. На території нашого району є заповідні лісові об'єкти: Кардамичівський державний парк – пам'ятник садово-паркового мистецтва державного значення та Фрасинський ландшафтний заказники. Серед різнотрав'я в лісах є суниці лісові, гірчак звичайний, валеріана лікарська, купина. [3, с. 3]

У розділі «Спортивне життя селища» йдеться про 1960-ті роки. Саме тоді спортсмени селища досягали вражаючих результатів і брали участь у всіх обласних змаганнях: К. Тютій став чемпіоном області у важкій атлетиці і кандидатом у майстри спорту; В. Середницький мав перший розряд з легкої атлетики і став чемпіоном області; Д. Кононов мав другий розряд з плавання.

Для Геннадія Щіпковського Батьківщина – це все, що його оточує: і небо, і зорі; ліси і поля; люди, які поруч з ним в радості чи смутку; це те, що підтримує його у час негоди, дає сили пережити усі негаразди. Саме любов до рідного краю знаходить втілення у історико-краєзнавчому творі «На берегах Кучургану», який приносить неабияку користь: окрім того, що читається легко, на одному подиху, має ще і повчальний зміст. Ми

переймаємося долями героїв і слідуємо за їхніми перемогами. А ще читання приносить велике естетичне задоволення і тамує інформаційний голод. Читаючи, не помічаєш слів, зате, як на старій іконі, проступають пречудові образи. У книзі стільки внутрішньої свободи, до краси, до окраси життя. Це гімн людському розуму, людському просвітленню.

У розділі «Дорога до храму» описані спогади та переживання письменника. Тут мова йде про кволу бабусю письменника, яка до останнього ходила на Прощу в сусідню область. Також йдеться про дитинство письменника, коли він малим разом з бабусею слухав хор і дивився на фрески храму. І про те, як під час війни зруйнували храми в Соше-Острівському, Новопетриці та Новоселівці.

Отже, Геннадій Щіпковський належить до тих, хто не збайдужів, не стомився, і не охолов у виснажливому змаганні за справжню Україну, тому й належить до яскравих постатей української інтелігенції на межі двадцятого та двадцять першого століть. Любов митця до людей можна порівняти хіба ще з батьківською. З великою пошаною він згадує своїх рідних односельців.

Здавалося б, його доля запрограмувала Г. Щіпковському бути хай і добротним, але провінційним письменником, який живе у райцентрі, а перед цим був головою колгоспу. Він вийшов переможцем із цього важкого поєдинку. Про це ми можемо говорити категорично, без будь-яких натяжок та застережень. Все, що він думає, все, що він пише, і все, що він робить, – все це цільне, все наповнене синівською любов'ю до рідної землі. [1, с. 376]

Про дівяльність Геннадія Щіпковського повинна знати вся Україна, адже ніщо не завадило вихідцю з села досягти вершин творчості й досягти своїх цілей.

-
1. Сушинський Б. Письменники Одещини на межі тисячоліть/ Б. Сушинський. – Одеса: Альфа-Омега ОКФА, 1999. – 426 с.
  2. Щіпковський Г. П. На берегах Кучургану: нариси./ Г. П. Щіпковський. – Одеса: Астропринт, 1999. – 280 с.
  3. Щіпковський Г. П. Над Кучурганом/ Г. П. Щіпковський. – Коломия: Вік, 1996. – 127 с.

ЖИТТЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ФЕОФАНА ПРОКОПОВИЧА

Дмитрієв В., Гегечкорі О. В.

Одна із найбільш яскравих і значних особистостей в історії двох країн – України та Росії – в обох цих країнах залишається, певною мірою, у тіні. І не

тільки в тіні, але також — не зовсім у честі. Йдеться про Феофана Прокоповича — потомственого киянина, вихованця, а потім професора й ректора Києво-Могилянської академії, одного із засновників Російської академії наук Санкт-Петербурга, вченого, письменника, ієрарха Московської церкви, радника і соратника Петра I, ерудита, поліглота, оратора.

Із наведеного вище переліку стає очевидним, чому ця постать не користалася і не користується шанною серед українців. Феофан Прокопович належить до тих «малоросів», які пов'язали свою долю з Російською імперією.

Але чому Росія не числить Прокоповича серед своїх кращих синів? Людину, яку називають «архітектором перебудови» Петра I? Однією з причин стало те, що він був вихідцем з України. Його освіченість пов'язували з вільнодумством. Найбільші претензії мала до Феофана Прокоповича — ченця, ієрея, потім архієпископа — Московська церква. Бо він був близько причетний до петровської церковної реформи, яку сприйняли негативно. Ставлення церкви до фігури Феофана Прокоповича завжди кидало тінь на його пам'ять.

Але ми, українці, не повинні «відмовлятися» від свого земляка Прокоповича, від його багатой наукової та літературної спадщини, яка є досить великою.

З юності до останніх років життя Феофан писав вірші латиною та книжною українською, а в петербурзький період життя — книжною російською. Прокопович створив канон для російського театру XVIII століття, розписуючи правила поділу спектаклю на дії, виходи героїв на сцену, багато в чому спираючись на принципи класицизму й досвід французької поезики та драматургії доби Людовіка XIV. Найвідоміший літературний твір Феофана - трагікомедія «Володимир», яку він присвятив гетьману Івану Мазепі.

Займаючись викладацькою і науковою діяльністю Феофан Прокопович випустив тритомник лекцій з риторики, логіки, фізики, математики й етики, які він читав у Києво-Могилянській Академії в 1705 – 1709 рр. Прокопович описав усі види судових, дорадчих, похвальних промов, які були поширеними й актуальними в тогочасному суспільстві, всі його рекомендації й риторичні поради спрямовувалися на досягнення ефективності промов. Він як автор «Букваря», за яким багато десятиліть вчилися українці, росіяни, білоруси, греки, молдавани, серби, грузини, болгары. Його твори були дуже поширені в усіх східнослов'янських країнах. Скажімо, у Сербії «Первое ученіе отрокам» було перевидане 7 разів. Прокопович також брав участь у створенні російської Академії наук у 1724р. Феофан високо цинив і, по можливості, відстоював науку і освіту. «Нехай просвітництво хвиліное століття» - говорив Прокопович. Він вважав, що освіта має бути доступна кожному, грамоті потрібно навчити всіх, в тому числі і селян. Тому Прокопович на власні кошти створив школу, в якій здобули освіту близько 160 дітей бідних батьків і дітей-сиріт.

У своїх філософських працях Феофан Прокопович розглядав питання пов'язані з теологією, матерією, рухом, процесом пізнання, людиною і її моральним світом.

Він стверджував, що природа матерії полягає не в тому, що вона є рідч тверда, вагома, забарвлена, але лише в тому, що воно є субстанція, протяжна в довжину, широту, глибину і перебуває при всіх перетвореннях тіл, не виникає і не зникає разом з кожним з цих тіл, але переходить від одного до іншого. Прокопович був переконаний в тому, що без ґрунтового розуміння руху не можна добре зрозуміти і всього іншого з того, що досліджує в природі фізик, бо всі зміни, виникнення і загибель, круговорот небес, активність і пасивність, плинність і мінливість речей відбуваються завдяки рухові. Рух являє собою як би загальне життя всього світу. Прокопович заперечує, що тіло людини є джерелом гріха і зла. Взагалі, за природою воно добре і прекрасне. Краса, на його думку, є таким же даром тіла, як сила і здоров'я.

Феофан, вніс великий внесок в нову, постсередньовічну культуру: він активно сприяв організації Академії наук, як історик чинив великий вплив на В.Н.Татищева, а як поет-сатирик - на А.Д. Кантеміра. Твори Прокоповича є тим ґрунтом, на якому виростили Г. Сковорода, А. Поповський, М. Ломоносов та інші мислителі-просвітники XVIII століття.

-
1. Білецький В. С. Українська національна еліта ХУІІ-ХУІІІ ст.: Феофан Прокопович /В. С. Білецький// Схід. – 1997. – № 9-10 (18-17). – С. 53 - 56.
  2. Бруно Дж. Изгнание торжествующего зверя/ Дж. Бруно. – СПб., 1914. – С. 162.
  3. Історія України в особах: ІХ- ХVІІІ ст. – К.: Вид. «Україна», 1993. – 396 с.
  4. Коваль Д. П. Ідеї Ф. Прокоповича щодо оновлення богословської освіти в Києво-Могилянській академії / Д. П. Коваль // Гілея. – 2012. – Вип. 63. – С. 23 - 31.
  5. Компан О. Під опікою Клію/О. Компан // Вітчизна. – 1981. – № 6. – С. 171 - 183.
  6. Нічик В. М. Думки Ф. Прокоповича про Бога й природу, матерію і рух. Суспільно-політичні погляди Ф. Прокоповича/ В. М. Нічик // Ф. Прокопович. Філософські твори. І – ІІІ тт. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 17- 35, 77-100.
  7. Чистович І. Феофан Прокопович и его время/ И. Чистович. – СПб., 1868. – С. 576.

ЖАНР СТАРОВИННОГО ТАНЦЮ У ТВОРЧОСТІ В. С. КОСЕНКА

Офіцерова А.

Віктор Степанович Косенко увійшов в українську музику як один з найтонших і чутливих ліриків, автор світлої музики, що відображала внутрішній світ дитини, блискучий педагог, піаніст і композитор. За своє недовге життя (1895 - 1937) він створив багато фортепіанних та вокальних композицій, які не так часто звучать з великої концертної естради, але дуже часто виконуються в музичних школах та училищах.

У період зрілості відчутнішим стало прагнення митця з найти власний стиль, свою манеру висловлювання. Прагнення до реалістичності та дієвості своєї музики Косенко вирішує досить своєрідно: він звертається до зразків музичної спадщини далекого минулого. Відмовляючись від надмірного захоплення переживаннями, «перегріву» емоцій, психологічної ускладненості більшості своїх попередніх творів, він шукає опори в ясних, чітких формах старовинної музики.

В його етюдах відчувається любов до народної музики, яка була закладена батьками ще в дитячі роки. Але просто любові було не достатньо. Тому він зав'язує дружбу з житомирською хоровою капелюю і мандрує зі співаками по Житомирщині.

Становленню Косенка як національного композитора сприяв його всезростаючий інтерес до народної музики та української поезії. З 1926 року він починає працювати над обробками рідних пісень, задумує писати оперу на українську тематику «Сава Чалий».

Звертаючись до стилю народноінструментальної та класичної музики 12-14 століття, Косенко мав на меті протидіяти своєю творчістю повальному захопленню молодих музикантів модними в той час антихудожніми модерністськими творами, які швидко приходили до нас з Заходу і навіть серед значної частини «поважних» музикантів вважалися неперевершеними досягненнями мистецтва. Приступаючи до створення циклу, Косенко уважно ознайомився зі зразками старовинних танців, вивчив літературу, присвячену їм. Коли композитор хворів, його дружина приносила книжки з бібліотек. Косенко не орієнтується на якийсь певний твір даного жанру. Крім того, тут важко помітити прямі запозичення того чиїшого автора. Вживаючись у стильові особливості старовинних танців, композитор подає своє розуміння їх.

Одним з найвідоміших його варіантів стилізованої реставрації старовинних танцювальних форм є «11 етюдів у формі старовинних танців». І якщо в попередніх фортепіанних творах український колорит ще мало був помітний, то в цьому творі він стає однією з провідних стильових ознак. Композитора цікавила старовинна танцювальна сюїта. У ній його приваблювали логічна, раціональна структура, ясні та врівноважені почуття, дисципліновані класичною формою. Композитор не користується

цитуванням, не переносить суто зовнішні прикмети народної музики. Глибоко осмисленні стильові риси цієї музики стають невідомою органічною частиною композиторського мислення Косенка. Зберігаючи традиційний для старовинної танцювальної сюїти кістяк (алеманда- куранта- сарабанда- жига), багатоскладовий цикл Косенка наповнений довільно, дещо імпровізаційно. Оригінальність циклу і в його двожанровості. Старовинні танці втілено в етюдний жанр, тому твірв одночас і танцювальний, і етюдний.

Циклу характерна ліричність, м'якість, співучість та плинність мелодій, як і народній пісні. Крім того, композитор використовує окремі типові прийоми народних пісень. Наприклад, в мелодіку своїх етюдів він вводить деякі характерні для неї інтонації та ладові барви. Це, зокрема, такі пісенні звороти, як стрибок з сексти у ввідний тон із розв'язуванням його у тоніку (гавот ре-бемоль мажор, т. 36, 40, 43; буре, т. 84); оспівування основного тону тонічного тризвуку (гавот ре-бемоль мажор, т. 36, 40); варіантний метод розгортання мелодії (куранта, гавот сі-мінор); застосування елементів фрігійського, дорійського (буре, куранта, гавот сі-мінор) та тяжіння до паралельних ладів(гавот ре-бемоль мажор, куранта, гавот сі-мінор). Підкреслюють національний колорит циклу й елементи підголоскової ехніки, а також дуетне ведення голосів (менует соль-мажор, куранта, гавот, ригодон). Все це ще доповнюється типовими для народного інструменталізму подвійними тоніко-домінантовими органічними пунктами (буре, гавотсімінор, ригодон, куранта).

В. Косенко дбайливо зберіг характерну для кожного конкретного танцю побудову. Наприклад, у куранті сі-мінор граціозні реверанси і поклони, які характерні цьому французькому танцю, замінені типовим для українських пісень притиском, акцентом. Автор використовує елементи дорійського, фрігійського ладів, діатоніку, варіантність, зіставлення паралельних ладів. Куранта стає близькою до танцювальних жартівливих пісень, імітуючи підстрибування, нагадує танці запорозьких козаків, зокрема гопак.

Ще один французький веселий і запальний танець, що завершував частину танцювальної церемонії- гавот. Косенко використовує два гавоти у циклі. Перший – зовсім традиційний, а в другому (сі-мінор) композитор змінює характер і використовує тип ліричної танцювальної пісні, характерної Україні XIX століття. Почуття висловлюється піднесено, а сама мелодія наближається до схвильованої людської розповіді. У гавоті № 7 композитор звертається до жанру ліричної танцювальної пісні, яка була дуже популярною в Україні у XIX столітті. Тож у даному випадку гавот стає більш рівномірним, монообразним, а не контрастним, а його характер, оповитий світлим смутком, та плавність безперервного подвоєння мелодії в терцію та сексту створює враження ліричної сповіді, часом схвильовано-піднесеної, навіть драматичної, інколи відсторонено-узагальненої, і врешті – заспокоєно-приреченої. У гавоті ре-бемоль- мажор композитор надає цьому танцю придворно-аристократичного характеру. Тут спостерігається рухлива, жвава мелодія з великими стрибками, чотиридольний розмір. Коротке стоккато в обох руках та кварто-квінтові стрибки мелодії підкреслюють граціозність, а

гармонізація нот надає танцюри тмичності. Але у середньому епізоді характер гавота змінюється. Він стає схожим на запальний народний танець. Це досягається за допомогою акордової фактури з активними стрибками обох рук і гострими акцентами на слабих долях тактів, що чергуються з імітаційними перегуками голосів. Ця частина відзначається народнопісенною основою. Тут використовуються інтонаційні звороти, оспівування основного тону тонічного тризвуку, низхідні стрибки терції на ввідний тон і розв'язання його в тоніку. Всі ці прийоми характерні українським пісням.

У сарабанді ля-мінор Косенко зберігає загальний характер цього танцю: плавна мелодія з фрігійським колоритом. Тут використовуюється пунктирний ритм і синкопи. Однак і тут автор додає деякі фортепіанні ефекти новітньої піаністичної техніки, а саме: фігурації та подвійні трелі у середніх голосах акордів, емоціональні зсуви мелодії вгору і вниз при повільному ритмі, гармонічну фактуру з одночасним накладанням різних функцій.

У стилі німецької клавірної музики виконана алемандасі-бемоль-мінор.

Зустрічаються в циклі також п'єси з елементами сонатності. Побудування форм, що тяжіють до сонатності в опорних точках (алеманда, жига), а також наявність наскрізного руху свідчать про симфонізацію лінії розвитку. Це дозволяє говорити не про стилізацію сюїтного формотворення, а про творчий, справді новаторський підхід до побудови сюїти. Цей цикл ніби уособлює собою визначні здобутки низки композиторських поколінь, і водночас випереджає тенденції, які постануть у культурному просторі лише через десятки років. Це найоб'ємніша фортепіанна сюїта з написаних коли-небудь, до чи після В. Косенка, тривалість якої становить майже 70 хвилин.

Отже, етюд у формі старовинних танців – непересічне явище як в українській, так і європейській музичній культурі першої третини ХХ століття. Етюди В. Косенка, "розіграні" на український інтонаційний лад, переконують, що меж художнього часу як таких насправді не існує.

---

1. В. С. Косенко: Спогади. Листи. – К.: Музична Україна, 1975. – С. 39

2. Кияновська Л. Українська музична культура/ Л. Кияновська. – К.: ДМЦНЗКМ, 2002. – С. 92-96

3. Олійник О. Віктор Косенко. Популярний нарис/ О. Олійник. – К.: Музична Україна, 1989. – С. 42 - 54.

4. Олійник О. С. Фортепіанна творчість В. С. Косенка/ О. С. Олійник. – К.: Наукова Думка, 1977. – С. 98 - 100, 110 - 119.

5. Фільц Б. Фортепіанна творчість В. С. Косенка/ Б. Фільц. – К.: Мистецтво, 1965. – 72 с.

ОДЕССА В ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСТВЕ И. К. АЙВАЗОВСКОГО

Зайцева О.

Иван Константинович Айвазовский – русский художник-маринист и баталист. Он наиболее известен своими морскими пейзажами, которые составляют больше половины его работ. Иван Айвазовский, прожив всю жизнь у моря, не мог не проникнуться его величием и красотой, которые воспевал практически в каждом своём произведении.

Жизнь Айвазовского была так тесно связана с Одессой, что его считали не просто соотечественником, но и представителем Новороссийского края. Одесситы пристально следили за успехами художника и каждое значительное событие в его жизни находит отклик в одесской периодике. Например, с 1846 года по 1900 год в Одессе проходили его персональные выставки. Он с большим вниманием относился к судьбе Одесской рисовальной школы, заботился о её развитии и процветании, часто приходил на помощь ученикам. Его работы находились в крупнейших государственных учреждениях и частных коллекциях. Наиболее известным собранием была коллекция А. Руссова, часть которой впоследствии стала собственностью Одесского художественного музея [1; 5].

Он часто приезжал в Одессу, надолго останавливался здесь и много работал. В собрании музея представлены как ученические академические акварели (самая ранняя – «Художник рисует этюд»), так и полотна последующих лет, такие как «Морской вид с часовней на берегу», «Утро», «Пушкин на берегу Чёрного моря» и другие. Сегодня в собрании Одесского художественного музея находится 26 картин и 3 графические работы художника-мариниста периода с 1845 – 1899 годов. Самая ранняя – «Морской вид с молящимся монахом. Морской вид с часовней на берегу» (1845 года) написана под впечатлением от поездки в Италию.

Два полотна, которые сейчас хранятся в Одесском художественном музее, были подарены И. Айвазовским городу. Картина «Утро» (1851 года) – поступила из фонда в 1932 году, но известно, что сам автор подарил полотно Городской Думе и Дума передала его Городскому музею изящных искусств. В картине «Утро» доминирует мягкая сине-голубая гамма моря и золотистые оттенки – отблески скрывшегося солнца за парусами корабля. Лёгкие розовые и лиловые оттенки, романтический горизонт придают картине невероятное сияние и лёгкость.

Среди картин, которые часто выделяют экскурсоводы, следует назвать «Ночь на берегу моря» (1886 года). Она свидетельствовала о сильной художественной памяти и воображении автора – качества, которые так восхищали в пору учёбы в одесской гимназии М. Врубеля [2]. На картине изображено бушующее море, вдали еле просматривается корабль. Картине присущи только тёмные краски. Она была подарена художником Одесской рисовальной школе, а в 1898 году оттуда передана в музей.

Знакомство с А. С. Пушкиным оказалось мимолётным, но в коллекции Одесского художественного музея есть две работы, посвящённые поэту: «Пушкин на берегу Чёрного моря» (1897 года) и «Пушкин в Крыму у Гурзуфских скал» (1880 года). «Пушкин на берегу Чёрного моря» была одной из лучших работ художника. Эту картину он писал совместно с И. Ю. Репиным: Иван Айвазовский рисовал пейзаж, а Илья Репин – фигуру писателя [2]. Несмотря на то, что И. К. Айвазовский не был портретистом, у него есть одна работа с вписанной в пейзаж фигурой, которой художник очень гордился – «Пушкин в Гурзуфе».

Ещё четыре картины были переданы Одесскому художественному музею по завещанию академика В. П. Глушко [3; 221].

Коллекция картин И. К. Айвазовского в собрании Одесского художественного музея охватывает разные периоды творчества художника, все работы имеют свою историю, которая подтверждает их подлинность, и отмечены высоким уровнем исполнения.

Также, есть такие полотна, которые непосредственно связаны с Одессой.

Художник не оставил без внимания вид Одессы в лунную ночь. Именно так он назвал свою картину, созданную в данном черноморском городе - «Одесса в лунную ночь». На ней изображены море, морской порт и несколько кораблей. Также небольшая лодка с рыбаками, отправляющимися на ночной улов. Виднеются тучи, погода не совсем ясная, но это не мешает луне отображать свою коронную тропу в водах Черного моря. Картина наполнена динамикой, она зовет зрителя вперед, туда, где непривычно желтое пятно лунного света ярче всего. Каждая фигура, изображенная художником, несет свою смысловую нагрузку; колорит картины спокоен, но яркое пятно в середине символизирует движение вперед, к будущему. Освещенный слабым ночным светом ряд домов, идущий в правой части, пейзаж сливается с окружающей природой и словно растворяется. Яркая луна, хотя и позволяет увидеть морскую гладь, не дотягивается до темных берегов, укрытых ночной тьмой. Айвазовский написал картину к началу 1846 года и представил на первой персональной выставке, посвящённой десятилетию творческой деятельности. Композитор А. Н. Серов писал, что вид Одессы «стоит 12 баллов» [4]. Обозреватель «Одесского вестника» восторженно описывал впечатление от картины: «Чем больше стоишь перед видом Одессы, тем более он очаровывает глаза; море имеет столько жизни и движения, освещение на его зыбях так натурально, что невольно изумляешься, как художник мог уловить и перенести на холст с такой неподражаемой верностью прелесть южной лунной ночи» [4].

Картина «Одесса» была написана в 1840 году. На картине изображён Одесский порт. Несмотря на то, что на небе не видно солнца, здания, море и корабли, пришвартованные к берегу, озарены его тёплыми лучами.

За всю свою жизнь Айвазовский написал не только 6 тысяч картин, а много графических работ, акварелей и сепий (сорт серо-коричневой краски) [4]. Его кисти подвластны работы от портретов до мифологической живописи, от акварелей до масляных картин. Айвазовский был крайне

талантливым художником. Интересным фактом из его жизни является то, что он чаще всего не рисовал с натуры, то есть считал, что настоящий художник должен запоминать детали и потом воспроизводить их на холсте, поэтому он работал исключительно в мастерской.

Высокую оценку творчеству мариниста давали его современники. Художник И. Крамской писал, что Айвазовский, кто бы что ни говорил, являлся звездой первой величины, во всяком случае, и не только у нас, а в истории искусства в общем [1; 7]. Многие полотна Айвазовского из собрания Одесского художественного музея приняли участие в международных выставках коллекции музея во Франции, Италии, Японии, Польши, Германии, Финляндии, неизменно вызывая огромный интерес у зрителя [1; 7].

Одесский художественный музей хранит 28 живописных и графических работ мастера. Его полотнам посвящён целый зал музея. Можно утверждать, что великий художник своими произведениями прославлял Одессу.

-
1. Колесниченко Л. Иван Айвазовський в колекції Одеського художнього музею/ Л. Колесниченко. – Одесса: Астропринт, 2012. – С. 1- 26.
  2. Кудлач В. «Нетипичный» Айвазовский/ В. Кудлач// <https://day.kyiv.ua/ru/article/kultura/netipichnyu-ayvazovskiy>.
  3. Полищук Н., Колесниченко Л. Айвазовский и Одесса/ Н. Полищук, Л. Колесниченко// Дерибасовская – Ришельевская: альмагнах. – № 31. – С. 219 - 228// http://odessitclub.org/publications/almanac/alm_31/alm_31_219-228.pdf
  4. Сукач А. Биография и факты из жизни Айвазовского/ А. Сукач// https://24tv.ua/lifestyle/ru/ivan_ajvazovskij_biografija_i_fakty_iz_zhizni_hudo_zhnika_n846478.

БЛОГОСФЕРА В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

Щёкина А.

Современный этап развития общества характеризуется увеличением роли информации во всех областях жизни. Особенно возрастает роль средств массовых коммуникаций, которая реализуется с помощью компьютерных телекоммуникационных технологий, Интернета, которые становятся важнейшим составляющим коммуникативного пространства.

В современном мире средства массовой коммуникации оказывают значительное влияние на мировоззрение людей, формирование личности, представление о нормах и условиях, которыми определяется жизнь в обществе.

Одной из форм взаимодействия средств массовой коммуникации и молодежи служит блог, популярность которого постоянно возрастает.

Блог – аналог дневника, который ведется на личном сайте или на сайте, специально предназначенном для ведения блогов, с возможностью публичного или приватного (для определенных пользователей) чтения и комментирования другими пользователями. Блог может вестись одним (личный блог) или несколькими (сообщество) пользователями. Сообщества в блогах похожи на форум по структуре и контенту. Персональный блог отличается от форума тем, что сообщения в нем оставляются только одним пользователем.

Блогер – человек, который ведет онлайн-дневник, "блог", регулярно публикует в нем новые записи. Блог в интернете может завести любой пользователь и писать на любую тему.

Блогеры влились в нашу повседневную жизнь и стали ее привычным элементом, а не только частью виртуальной реальности. Совокупность всех блогов Сети принято называть блогосферой.

В блогосфере отражаются мнения, чаще всего, молодых людей, их проблемы, трудности, которые они могут показать в публичном общении. Все сферы общественной жизни в той или иной мере взаимодействуют с блогосферой.

Бывают блогеры, которые создают видеоролики о себе и своем стиле жизни, которые пишут о путешествиях, о красоте, об автомобилях, о бизнесе, о политике. Есть блог, который ведется от лица камня. А есть блог, где публикуют фото щенков и сравнивают их с кондитерскими изделиями. И, конечно, множество блогов о том, как вести блог. Любой онлайн-дневник будет существовать, пока он интересен людям. Главный критерий успеха блога – количество подписчиков, то есть людей, которые регулярно его читают или смотрят.

Несмотря на то, что вид заработка почти у всех блогеров одинаковый, их можно разделить на несколько категорий. Так, например, существует категория знаменитостей. Тут все просто. Таким пользователям намного проще вести страничку в социальных сетях, зарабатывая на этом.

А вот следующей категорией являются блогеры, которые специально снимают развлекательные видео для своих подписчиков. Им не обязательно быть знаменитыми людьми, хотя постепенно они могут ими стать. В этом деле главное – талант, который дарован не такому большому количеству людей, как хотелось бы.

Еще одной категорией блогеров выступают те, которые просто открывают завесу своей личной жизни перед подписчиками. Конечно, на первый взгляд очень просто выкладывать повседневные фото в Интернет. Но никто не будет «читать» ничем не приметного человека. Поэтому этой

категории блогеров необходимо иметь какую-то изюминку, отличающую его от всех остальных пользователей.

Следующая категория – экспертные блогеры. Обычно они ведут свои странички в Интернете на определенные темы, например, по психологии, здоровью, воспитанию детей и т. д. Здесь тоже все не так просто. Блогер должен внушать доверие и иметь какую-то определенную базу знаний по данной тематике своей работы. Тогда он будет иметь успех у подписчиков.

Последняя категория блогеров – продавцы. Они продают товары, которые обычно делают своими руками. Здесь все намного проще. Даже если блогер имеет всего несколько подписчиков, он уже может начинать работать.

Таким образом, блогеры бывают разные. Но основной их заработок всегда один и тот же. Конечно, блогером может стать любой пользователь Интернета. Но следует понимать, что это такая же тяжелая работа, как работа продавца или учителя.

Блогеры оказывают значительное влияние на жизнь современного человека. В современном мире масс-медиа являются главным средством формирования общественного мнения.

Мы разобрались с тем, что вся блогосфера имеет огромное влияние на современное общество. Но насколько хорошее или плохое влияние оказывает на нас эта сфера? На этот вопрос нельзя ответить однозначно.

К целям некоторых блогов относится привлечение внимания к социально значимым проблемам, оперативное распространение информации, а также организация массовых событий. Это все также делает блогосферу источником и инструментом общественного воздействия. И когда блогеры – миллионники освещают важную проблему, они делают первый шаг к ее решению. Когда такие проблемы, как экология, болезни, жестокое отношение людей друг к другу освещаются на огромную аудиторию, люди начинают задумываться. Рассмотрим пример, опираясь на недавние события в одной стране, где приняли закон о домашнем насилии. Тысячи женщин в этой стране перестали бояться, и знают, что закон наконец-то на их стороне. У них появился выбор! Почему этот закон приняли именно сейчас, а не раньше? Одна девушка, Александра Митрошина, с аудиторией в 2,5 миллиона подписчиков написала пост про это. Она организовывала митинги, созывала других блогеров помочь. Миллионы людей увидели, что действительно существует проблема. И её нужно и можно решить. Люди перестали бояться говорить о таких страшных вещах! И сейчас мы можем наблюдать, что большинство женщин могут не бояться. Эту проблему сейчас освещают, обсуждают и пытаются решать.

Вместе с тем у процесса всеобщей информатизации существует немало негативных последствий. К сожалению, не все блогеры с большой аудиторией делятся со своими подписчиками полезной и правильной информацией. Есть и такие, кто пропагандирует жестокое отношение к животным, распущенность, нетрадиционные отношения и т. д. К примеру, блогер, который называет себя Антон С, пропагандирует свою сексуальную ориентацию, высказывает оскорбления в женщин, матерится в стримах,

унижает людей, имеющих иную жизненную позицию, распивает алкоголь. Он часто высказывает человеконенавистнические идеи. И соответственно, зрители, у которых еще не сложилась своя четкая позиция в жизни, идут на поводу своих «кумиров».

Также, чтобы заработать, блогеры находят выгоду для себя в рекламе. Иногда в эту рекламу попадают продукты сомнительного качества, а порой и вредные для здоровья человека. Давайте возьмем ситуацию, которая произошла в «мире Инстаграма» буквально пару месяцев назад. Блогер Катя Конасова выпустила разоблачение производителя косметической сыворотки FemFatal, которую рекламировали многие топовые блогеры в Instagram. В рекламе своего продукта Acne Remover производитель уверял потребителей в отсутствии в составе антибиотиков и гормонов. Катя, проведя независимую химическую экспертизу, нашла в сыворотке опасный антибиотик тетрациклин. Более того, в косметической продукции наличие антибиотика категорически запрещено, а его использование является уголовно наказуемым нарушением. К тому же, вследствие экспертизы блогерша выяснила, что состав, заявленный на этикетке, вообще не соответствует реальному. Вместо заявленных компонентов, которые способствуют улучшению состояния кожи, в сыворотке на деле содержится только вода и ранее упомянутый тетрациклин.

И не смотря на то, что блогеры, которые рекламировали этот продукт, не знали об этом, они подвергли опасности огромное количество людей. Люди с проблемной кожей доверились их рекламе, купили продукт и в итоге некоторые из них поставили под угрозу своё здоровье.

Следуя вышесказанному, нельзя сделать однозначный вывод. Безусловно блогосфера влияет на наше современное общество, особенно на подростков и молодежь. Но каков уровень её влияния на пользователя Интернета, зависит от самого человека. У человека всегда есть выбор. Мы выбираем какой блог нам интересен, мы выбираем какое видео нам посмотреть на досуге, мы выбираем верить ли нам тому, что рекламируется на большую аудиторию. Как и у всего в этом мире, блогинг имеет свои негативные и позитивные стороны. И каждый человек принимает это по-своему.

-
1. Зяблова П. А Влияние блогинга на молодежь/ П. А. Зяблова// Режим доступа: http://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/26346/1/rois_2018_05.pdf
  2. Коновалов А. Б. Современная российская блогосфера как источник распространения экстремистских идей/ А. Б. Коновалов // Интернет, власть и политика: сборник статей Международной научно-практической конференции. – Кемерово, 2013. – С. 17 - 26.
  3. Кулагина Я. М., Тарасова И. Ю. Влияние интернета на современную молодежь/ Я. М. Кулагина, И. Ю. Тарасов// Актуальные вопросы общественных наук: социология, политология, философия, история: сборник статей по материалам XXXV международной научно-практической конференции. – № 3(35). – Новосибирск: СИБАК, 2014. – С. 44- 49.

4. Нина Нильсен Блогер розоблачила производителя косметики из Чебоксар от 30.07.2019 в рубрике Происшествия // [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://newsland.com/user/2745355913/content/bloger-razoblachila-proizvoditelia-kosmetiki-iz-cheboksar/6828218>

СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО: ДО ПИТАННЯ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ

Чістякова І. М., Іванова С.

Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем, оскільки кожна свідомою людиною на певному етапі свого життєвого шляху неминує постає перед питанням «хто я?». І та обставина, що людина може володіти уявленням про своє Я, вважав І. Кант, безмірно підносить її над усіма іншими істотами, що живуть на землі.

Самовизначення людини - це процес і результат визначення нею самої себе через усвідомлення свого місця в світі, становища і ролі в суспільстві, призначення в житті з метою саморегуляції своєї діяльності і вироблення адекватного ставлення до оточуючої дійсності, інших людей і самої себе.

Здатність людини до самовизначення дозволяє їй краще адаптуватися до умов свого життя і оточуючого середовища, гармонізувати свої відносини з природою, суспільством, іншими людьми і самою собою, свідомо регулювати і контролювати свою діяльність з урахуванням загальних законів буття і особливостей, зовнішніх і внутрішніх змін свого існування, поточних і віддалених (кінцевих) цілей своєї діяльності, індивідуальних і суспільних інтересів тощо.

У традиційному суспільстві, де зміни відбувалися дуже повільно, а людина все своє життя залишалася в одній місцевості і належала до якоїсь однієї спільноти, її самовизначення відбувалося порівняно легко. У сучасному ж - дуже динамічному суспільстві з усе зростаючою соціальною мобільністю і взаємодією різних культур - проблема самовизначення людини значно ускладнюється і стає все більш актуальною.

Зростання взаємозалежності сучасного людства, глобалізація всіх сфер суспільного життя, прискорення темпів суспільного розвитку і соціальної мобільності призвели до того, що сучасна людина постійно знаходиться в міжкультурному середовищі, є об'єктом-суб'єктом взаємодії різних культур. У цих умовах втрачає свою дієвість традиційна соціалізація індивідів, яка зазвичай здійснювалася шляхом передачі від покоління до покоління певних

норм, цінностей, ідеалів тощо якоїсь «своєї» (наприклад, етнічної або національної) монокультури.

Об'єктивною передумовою самовизначення людини є її реальна «включеність» (належність) як елемента в цілісні утворення або системи різного рівня складності, чим визначаються її певні «системні якості» і функції, які не можуть бути їй притаманні поза цими системами. Як такі системи виступають і Космос, і Сонячна система, і Земля і біосфера, і людство в цілому, і різні людські

спільноти, і різні культури тощо. Відповідно з цим виділяються й різні види самовизначення людини: як космо-планетарної істоти, як елемента екосистеми Землі, як частинки біосфери (живої істоти), як представника людства і біологічного виду *homo sapiens*, як члена різних людських груп і спільнот (демографічних, етнічних, соціальних, культурних та інших об'єднань і груп).

Для більш адекватного самовизначення людині необхідно усвідомлювати свою одночасну належність до різних спільнот і груп, вміти співвідносити їх між собою, ієрархізувати їхні інтереси і цілі. Абсолютизація ж лише якихось окремих з них (наприклад, класових, партійних, національних чи конфесійних) збіднює багатомірність людини, сприяє формуванню в неї таких негативних властивостей, як етноцентризм, ксенофобія, упередженість, фанатизм тощо, які заважають забезпеченню толерантності та збереженню миру і злагоди в суспільстві.

-
1. Соціологія : навчальний осібник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. В. І. Докаша. – Чернівці: ЧНУ, 2012. – 448 с.
  2. Теория общества. Сборник. / Под общ. ред. А.Ф. Филиппова. – М., 1999. – 416 с.

МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Степаненко К., Шевченко Б. Г.

Мотивація – це теоретична концепція, що використовується для пояснення ініціації, напрямку, інтенсивності, наполегливості, цілеспрямованої поведінки [1]. Ступінь навчальної активності студента є наслідком сильної або слабкої мотивації навчання.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства виникає проблема підвищення ефективності навчальної діяльності на всіх рівнях

освіти. Формування сильної та позитивної мотивації до майбутньої професії не можливо без стійкої мотивації до навчально-пізнавальної діяльності, пов'язаною з цією професією. Під впливом мотивації формується світоглядна позиція особистості, поведінкові реакції, внутрішній емоціональний стан, який впливає на уявлення людини не лише про навколишній світ, а і на власний внутрішній світ, на адекватну оцінку ситуації і адекватне її сприйняття.

Серед найважливіших якостей особистості сучасного фахівця можна виділити ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні професійних знань.

Необхідна умова для створення у студентів навчальної мотивації - можливість проявляти у навчанні розумову самостійність і ініціативність. Чим активніші використовувані методи навчання, тим легше зацікавити предметом студентів. Основний засіб формування стійкого інтересу до навчання - використання таких питань і завдань, вирішення яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності [2].

Вивчення мотивації як умови формування навчальної діяльності припускає виявлення її наявності, реального рівня, що мають прояв у визначених якісних характеристиках, впливах на навчальну діяльність, можливих перспективах розвитку засобами актуалізації. Науковці визначають певні техніки мотивування: переконання; викликання інтересу; навіювання; делегування; закріплення позитивного враження [1].

Серед чинників, які впливають на внутрішньоструктурну динаміку навчальної мотивації студентів, варто визначити наступні: зняття оцінки і тимчасових обмежень, демократичний стиль спілкування, ситуацію вибору, особова значущість.

Майже все, що викладач робить в аудиторії під час практичного заняття має мотиваційний вплив на студентів. Мотивація навчання студентів значним чином визначається розвитком їх навчальної діяльності у процесі професійної підготовки.

Можливостей та технологій для підвищення мотивації існує безліч, але жодної чарівної – немає. На роботу і навчання студента впливають такі чинники: інтерес до предмету, сприйняття його повноцінності, загальне бажання виконувати поставлені задачі, упевненість в собі і відчуття власної гідності, так само, як і терпіння і наполегливість. І, звичайно, не всі студенти мотивовані однаковими цінностями, потребами, бажаннями. Деякі будуть вмотивовані схваленням інших, інші – подоланням проблем. Тому кожному викладачеві потрібно пам'ятати головне: викладач ВНЗ повинен розвивати у студентів відчуття впевненості та успішності, встановлювати досяжні цілі, створювати атмосферу конкурентності, регулювати підбір завдань так, щоб постійно підтримувати оптимальну мотивацію до використання свого потенціалу в області спонукання студентів до навчання.

---

1. Тригуб І. П. Мотивація студентів як один із основних факторів Успішної професійної підготовки/ І. П. Тригуб// Науковий блог.

Національний університет «Острозька академія»./Режим доступу:
<https://naub.oa.edu.ua/2014/motyvatsiya-studentiv-yak-odyn-iz-osnovnyh-faktoriv-uspishnoji-profesijnoji-pidhotovky/>

2. Шищенко В. О. Особливості навчальної мотивації студентів/
В. О. Шищенко // Журнал «Науковий огляд» // <http://intkonf.org/shishenko-vo-osoblivosti-navchalnoyi-motivatsiyi-studentiv/>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Ярошкевич К., Кутузова Н. Г.

Лізинг - одна з найважливіших складових інвестиційної політики в багатьох державах. Він є одним з інструментів інвестування на ринку фінансових послуг, які найбільш швидко розвиваються, та одним з пріоритетних механізмів фінансування більшості компаній світу. Темпи зростання лізингових операцій, як правило, випереджають темпи зростання основних макроекономічних показників. Це не випадково, тому що насиченість і розгалуженість лізингових операцій є своєрідним індикатором розвиненості всієї економіки країни. Швидке і широке поширення лізингу в діловій практиці обумовлено вигодами його застосування для учасників господарського обороту. Уже кілька десятиріч у багатьох країнах за допомогою податкових пільг створюється сприятливий режим для лізингових фірм. У розвинених країнах з лізингом пов'язано близько 65% компаній, які застосовують різні схеми. Розвиток міжнародного ринку лізингу пов'язаний не тільки з інтенсивним розвитком виробництва, але і з процесом міжнародного поділу праці в світовому масштабі.

Державне регулювання лізингової діяльності в кожній країні має свої особливості. Там, де лізинг є специфічною функцією банків (Італія, Франція), державні органи не тільки регулюють банківську діяльність, а й здійснюють контроль над лізингом. У Німеччині та Великобританії банки контролюють лише ту частину лізингових операцій, яка проводиться підвідомчими їм структурами. У Франції вся лізингова діяльність регулюється з боку держави нарівні з банками. У Данії та Нідерландах вона, як правило, не регулюється і не обмежується. Найбільш сприятливі умови для лізингового ринку створені в Німеччині, Ірландії, Норвегії, США. В Ірландії для стимулювання лізинговим компаніям надаються державні субсидії і можливість використовувати прискорений режим амортизації, інші пільги, що

благотворно позначилося на лізинговому ринку. В результаті Ірландія стала світовим центром лізингу літаків; в країні функціонує Міжнародний центр з надання фінансових послуг. Законодавствами США, Італії, Франції передбачені спеціальні вимоги: лізингові угоди підлягають реєстрації в судових органах з метою оповіщення кола осіб, визначеного законом, і про власника майна, переданого в лізинг. Існують країни, де розвитку лізингу перешкоджають деякі обмеження. Наприклад, в Греції заборонений лізинг нерухомості, вантажного автотранспорту та автобусів. Гальмом є і норми амортизації, які регулюються державою. Деякі країни Західної Європи (Великобританія, Німеччина, Данія) не мають законодавства з лізингу, а реалізують його в рамках комерційного права, в той час як Франція, Португалія, Швеція мають спеціальне законодавство, де вказані права лізингодавця і лізингоодержувача, їх взаємини з виробниками майна, що надається в лізинг. В Австралії важливу роль відіграє заставний кредит у фінансуванні обладнання, який вважають формою покупки з відстрочкою [1].

Лізингові компанії України мають незначну питому вагу лізингових операцій, так як лізинг в нашій країні тільки набирає обертів. Розвиток стримується через невизначеність правового статусу лізингових компаній з позицій податкового, торгового і цивільного законодавства. Проблеми українського лізингу в тому, що він знаходиться на рівні експериментів, закони не забезпечують належним чином захист прав підприємств, які потребують допомоги. На відміну від інших країн світу, які ставлять в пріоритет лізинг, покращуючи тим самим свій добробут, наші закони лише ускладнюють процес отримання чого-небудь в оренду або лізинг. Існуюча система законодавства в цій галузі не здатна допомагати розвитку нових підприємств і, що особливо сумно, відлякує інвесторів багатих і успішних країн Європи. Тільки після прийняття законодавства в сфері лізингової діяльності, закріплення правового статусу лізингових угод і запровадження податкових пільг можна поліпшити становище. В Україні зараз в умовах відсутності у багатьох підприємств вільних грошових коштів, складнощів з отриманням банківського кредиту і підвищеного ризику прямих грошових інвестицій - фінансовий лізинг є ідеальною формою ефективною і цілеспрямованою підтримки розвитку підприємств і, отже, поліпшення всієї економіки нашої країни [2].

Таким чином, проведений аналіз свідчить про необхідність вдосконалення української моделі лізингу, а також ширшого використання міжнародного досвіду із зазначеного питання.

-
1. Джаббаров И. И. О. Зарубежный опыт организации и управления лизингом/ И. И. О. Джаббаров// Международный научный журнал. – 2011. – № 3. – С. 21 - 25.
  2. Улыбина Л. К., Лукашов В. С. Лизинг как альтернативный инструмент инвестирования в экономику страны/ Л. К. Улыбина, В. С. Лукашов// Экономика и предпринимательство. – 2016. – № 1- 2. – С. 65 - 68.

ВАЖЛИВИЙ ПРИНЦИП КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Виблова К., Бабіна В. О.

Питання співвідношень політики і справедливості, права і справедливості, злочину і справедливого покарання були і залишаються актуальними в будь-якому державно-організованому суспільстві. Не кожна конституційна свобода громадянина є одночасно і його правом. Змістом справедливості, прав і свобод завжди є певні інтереси, тому що наділення правом означає забезпечену державою можливість задоволення інтересів. Без дотримання вимог розумності й справедливості, захист, що надається Конституцією України й міжнародними договорами про захист прав і свобод людини, може не спрацювати. Юридична справедливість - це поняття, однозначне з законністю, що означає, що справедливість виражається в однаковому застосуванні закону до кожного [4, с. 72]. Прийнято вважати, що «саме справедливість виступає в якості основи ідеї права, виражає його сутність, а особливий акт визнання конститує як справедливість, так і феномен права в цілому» [3, с. 17].

Законність і правопорядок встановлюються лише там, де є справедливі, законні закони. Щоб не допустити помилки або підміни узгодженої волі нації або держави, слід приймати найважливіші закони країни переважно на референдумі, широко підключати до обговорення законопроектів представників громадськості, науки, експертів. При справедливих законах та їх реалізації відбувається гуманізація суспільства й державної влади, так як будь-яка справедливість є прояв доброти і милосердя. Рівень культури суспільства і пануючих суб'єктів знижує прояв сили, сприяє прояву права, знижує рівень правого нігілізму.

В теорії та практиці кримінального судочинства можна відзначити два підходи до розуміння справедливості. В українському кримінальному та кримінально-процесуальному праві справедливість як поняття використовується, як правило, в його матеріально-правовому значенні. Поняття справедливості вживається в більш вузькому сенсі й стосується правозастосовної сфери. Воно визначається як відповідність покарання й інших заходів кримінально-правового характеру, які застосовуються до особи, яка вчинила злочин, характером і ступенем суспільної небезпеки злочину, обставинам його вчинення і особи винного [2, с. 17-18].

Законодавче формулювання принципу справедливості занадто вузьке й орієнтоване на сферу індивідуалізації відповідальності та інших заходів кримінально-правового впливу. Хоча в процесі розробки кримінального законодавства пропонувалося принцип справедливості зв'язати з диференціацією та індивідуалізацією відповідальності й покарання, ця його частина, звернена до законодавця, не знайшла свого закріплення в законі. Незважаючи на відмінності в розумінні справедливості у вузькому або широкому сенсі, сутність її виражена співвіднесенням злочинного діяння і покарання.

Для українського розуміння права справедливість пов'язана, перш за все, з матеріально-правовим та соціально-моральним співвідношенням тяжкості вчиненого діяння, особистості засудженого і покаранням за це діяння. Забезпечення їх відповідності як в процесі правотворчості та вдосконалення кримінального законодавства, так і в процесі правозастосування при вирішенні конкретної справи може розглядатися як одна з цілей кримінально-процесуального права. Тому матеріально-правовий підхід до розуміння справедливості передбачає розгляд цього поняття в діалектичному відношенні «мета-результат» [1, с. 274].

Найбільш ефективним органом, який послідовно захищає право людини на справедливий судовий розгляд, для ряду держав Європи став Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ). Параметри, які розкривають справедливість судового розгляду в рішеннях ЄСПЛ, є свого роду стандартами, яким повинна відповідати судова влада в окремій державі. Вони визначають ті цінності, на які повинен бути зорієнтований і механізм реалізації судової влади за допомогою кримінального судочинства.

Процесуальна орієнтація кримінального судочинства на справедливість процедур показує, що засоби досягнення процесуальних цілей набувають самостійну цінність. пріоритет віддається неухильного дотримання процедур, мінімальні стандарти яких встановлені міжнародними актами і не можуть бути знижені внутрішнім законодавством і правозастосовною практикою.

Таким чином, під справедливістю при провадженні у кримінальній справі в її процесуальному аспекті ми розуміємо наявність сукупності процесуальних правил, необхідних для охорони і захисту прав особистості в ході кримінального судочинства, а також неухильне дотримання громадянських прав при провадженні по конкретній справі. Справедливість у кримінальному процесі повинна розглядатися як принцип, як логічне продовження призначення кримінального судочинства.

-
1. Воскобитова Л. А. Механизм реализации судебной власти посредством уголовного судопроизводства: дисс...д-ра юрид. наук/ Л. А. Воскобитова. – М., 2004. – 460 с.
  2. Гомиен Д. Путеводитель по Европейской конвенции о защите прав человека/Д. Гомиен. – Страсбург: Совет Европы, 1994. – 136 с.
  3. Гусейнов А. И. Проблемы ценностей в праве/ А. И. Гусейнов// Право и политика. – 2007. – № 7. – С. 14 - 22.
  4. Европейский суд по правам человека: избранные решения: в 2-х т. - М.: Норма, 2000.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ В УКРАЇНІ ТА ІСПАНІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Миргородська О., Кривдіна І. Б.

Соціальне значення праці неможливо недооцінити, бо він є важливою сферою суспільного життя в кожній країні. Трудові відносини являють собою добровільний юридичний зв'язок між працівником та роботодавцем, а також комплекс особливостей цих взаємовідносин. Трудові відносини регулюються нормами трудового права.

Одним з найважливіших питань, яке вирішується в рамках трудового права, є питання робочого часу та його гармонійного розподілу протягом робочого тижня. Метою наукової розвідки є охарактеризувати особливості розподілу робочого часу у двох історично різних суспільствах – українському та іспанському. Окрім того, мета науково дослідження ще й полягає в тому, щоб встановити відмінності між вітчизняними та іспанськими нормами врегулювання питань робочого часу.

Джерелами трудового права в Україні є: Конституція України від 28.06.1998 р., Кодекс законів про працю України (КЗпПУ) від 10.12.1971 р. та інші закони (зокрема, Закони України: «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 р., «Про відпустки» від 15.11.1996 р.) та велика кількість підзаконних актів.

Конституція України закріпила найважливіші трудові права людини і громадянина та гарантії їх діяльності: право на працю (ст. 43), право на страйк (ст. 44), на відпочинок (ст. 45), право на соціальний захист (ст. 46), право на судовий захист (ст. 55) [1].

Важливу роль в регулюванні трудових відносин в Іспанії відіграє, перш за все, як і в Україні, Конституція, прийнята в 1978 році, яка закріплює та регулює право працівників на вільне об'єднання у профспілки, а також на страйк для захисту своїх інтересів (1, ст. 28). Окрім того, цей документ надає можливість для укладання колективних договорів між представникам працівників та підприємців, а також зазначені правові методи вирішення трудових конфліктів (1, ст. 37) [3].

Окрім Конституції, в Іспанії існує документ під назвою «Закон про статус прав працюючих» 1980 р., який регулює умови укладання трудового договору, а також питання стосовно заробітної плати, правил звільнення, тривалості робочого часу. Порядок функціонування діяльності профспілок регулюється Органічним законом про вільності асоціацій від 1985 р. Існує також низка королівських декретів, прийнятих з 1988 р. [3].

В Україні, відповідно до ч.2 ст. 52 КЗпПУ нормальна тривалість робочого дня при шестиденному робочому тижні не може перевищувати семи годин при тижневій нормі 40 годин. Зазначена норма загальної кількості відпрацьованих годин за тиждень є нормальною тривалістю робочого часу працівників (ст. 50 КЗпПУ), тому можна зробити висновок про 8-годинний

робочий день при використанні ще одного загального режиму робочого часу - п'ятиденного робочого тижня [2].

В той же час, в Іспанії, згідно зі Статутом працюючих (Estatuto de los trabajadores) робочий час встановлюються колективним договором (convencio colectivo) або робочим контрактом (contrato de trabajo) та не повинен перевищувати 40 годин на тиждень (ст. 34, 1). У кінці статті надається оптимальна тривалість робочого часу – 35 годин на тиждень. В пункті 3, ст. 34, встановлено, що між кінцем робочого дня та початком іншого не повинно бути менше 12 годин, а тривалість робочого дня не повинна перевищувати 9 годин [3].

Проведене дослідження дає підстави зробити висновок, що встановлені двома різними трудовими законодавствами норми робочого часу схожі, що можна обґрунтувати тим, що дві законодавчі системи розвивались в рамках європейських суспільних традицій, спираючись на міжнародні стандарти в галузі праці, хоча прямого історичного зв'язку одна з одною країни не мають.

1. Конституція України від 28.06.1996 [Електронний ресурс] : [Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. Законодавство України]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр> (дата звернення 17.11.2019).
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 [Електронний ресурс]: [Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. Законодавство України]. – Електронні дані. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/322-08> (дата звернення 17.11.2019).
3. Estatuto de los trabajadores. [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: <https://www.estatutodelostrabajadores.com/jornada/> (дата звернення 09.11.2019).

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНО-ІДЕОЛОГІЧНУ АГРЕСІЮ

Іванченко Н., Татакі Д. Д.

Визначення терміну «агресія» міститься в документах ООН. Генеральна Асамблея, виходячи з того що однією з цілей Організації Об'єднаних Націй є підтримання міжнародного миру та безпеки й прийняття ефективних колективних заходів для попередження та усунення загрози миру й

придушення актів агресії та інших порушень миру, резолюцією 3314 (XXIX) від 14 грудня 1974 року схвалила визначення агресії у збройній формі [4]. Але у другій половині ХХ століття з'явилися нові форми протистояння держав. Йдеться про опосередковані та гібридні війни, в яких присутня збройна складова, але агресор зберігає можливість правдоподібного заперечення своєї участі у конфлікті для уникнення міжнародно-правової відповідальності. Так частина g, статті 3 зазначеної резолюції передбачає агресію у формі «заслання ... озброєних банд, угруповань та іррегулярних сил або найманців» [4].

Говорять також про економічні, енергетичні, дипломатичні, психологічні, інформаційні війни. У більшості випадків до власне збройного конфлікту ці «війни» безпосередньо не відносяться, хоча і торкаються відповідних аспектів безпеки держав [2, 331].

Зауважимо, що спроби розширити трактування агресії мали місце: так при розробці проекту Уставу ООН делегація Бразилії пропонувала поправку, спрямовану на заборону застосування заходів економічного примусу; згодом, при підготовці резолюції Генеральної Асамблеї про визначення агресії відповідну пропозицію вносила Болівія. СРСР у 1953 р. при розробці в ООН визначення агресії запропонував проект, який охоплював такі її форми як економічна та ідеологічна [3, 116].

Стосовно такого впливу особливе значення мають засоби такого впливу. Вони можуть знаходитись як на території держави, так і поза її межами. Стосовно першої групи держава може вжити заходів шляхом встановлення контролю над ЗМІ, а в другому випадку – ні. До другої групи належать теле- та радіомовлення, Інтернет. Наприклад, станом на 1953 рік (момент внесення пропозиції щодо заборони ідеологічної агресії) на територію СРСР російською та іншими мовами народів Радянського Союзу віщали ВВС, «Голос Америки», «Радіо Канада», «Радіо Ватикану», «Звільнення від більшовизму» (згодом «Радіо Свобода») та «Німецька хвиля». СРСР намагався захиститись від «ворожих голосів» постановкою радіоперешкод, але ефективність такого заходу не перевищувала 40-60% [5].

Виникнення Інтернету перевело «інформаційно-ідеологічні» війни у нову якість, коли дуже складно проконтролювати джерело впливу. Але припущення, що з появою Інтернету теле- радіомовлення як інструмент інформаційно-ідеологічної агресії втратить своє значення не підтверджується практикою. Опосередкованим доказом ефективності ЗМІ як засобу дестабілізації держав є ультиматум, висунутий чотирма арабськими країнами Катару. Першим з тринадцяти пунктів зазначеного ультиматуму є припинення діяльності теле-радіохолдингу Аль-Джазіра та усіх його підрозділів [6].

Іншим напрямом інформаційної агресії є пропаганда війни, спрямована на населення власної держави. На думку О. Барда та Я. Зодерквіста Ця діяльність розгортається в масштабах, які населення не може собі навіть уявити. Один значущий приклад, наведений шведськими дослідниками, говорить про фундаментальне і своєчасному програмуванні громадської

думки американців по відношенню до можливої наступальної операції проти Іраку на початку 1990-х років. Одне з розслідувань Конгресу, яке привернуло увагу преси, стосувалося долі п'ятнадцятирічної кувейтської дівчинки-волонтера в одному з госпіталів, яка засвідчила, що після окупації Кувейту іракські солдати увірвалися до госпіталю, викинули недоношених дітей з інкубаторів і залишили їх помирати прямо на холодній підлозі госпітального коридору. Цей варварський вчинок вразив громадськість. Ніхто не звернув уваги, що ім'я дівчинки так і не було названо, з міркувань її безпеки. І тільки згодом, коли війну було закінчено, з'ясувалося, що дівчинку звали Наїра Аль-Сабах, і була вона дочкою кувейтського посла в США і ні за яких умов не могла бачити те, про що свідчила у Конгресі. З'ясувалося також, що її поява в комісії Конгресу було влаштовано таким собі Гарі Хімелем, віце-директором компанії Hill&Knowlton, однією з найбільших PR-компаній світу, в числі багатьох клієнтів якої була також і королівська сім'я Кувейту. Свідчення цієї дівчинки були частиною свідомої та успішної стратегії і однією з чисельних штучно створених медіа-подій, метою яких було направити американський гнів на Багдад [1; 41].

1. Бард А., Зодерквист Я. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь послекапитализма/А. Бард, Я. Зодерквист. – СПб.: Стокгольмская школа экономики, 2005. – 107 с.
2. Короткий Т. Р., Коваль Д. А. Понятие информационной войны в международном праве/Т. Р. Короткий, Д. А. Коваль // Альманах международного права. — 2010. — № 2. — С. 331-343.
3. Лукашук И. И. Право международной ответственности/ И. И. Лукашук. – М.: ВолтерсКлувер, 2004. – 160 с.
4. Определение агрессии. Утверждено резолюцией 3314 (XXIX) Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1974 года // Генеральная Ассамблея ООН// http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml
5. Радиодиверсия провалилась. «Вражеские голоса» прекращают эфирное вещание и уходят в Сеть [Электронный ресурс] // Lenta.ru. – 2011. – 21 июня. – Режим доступа:<https://lenta.ru/articles/2011/06/20/radio/>.
6. Qiblawi T., Register L. Qatar told to close Al Jazeera, reduce Iran ties in list of demands [Electronic resource] / Tamara Qiblawi and Larry Register // CNN. – 2017. – June 24. – Mode to access: <http://edition.cnn.com/2017/06/23/middleeast/gulf-nations-qatar-demands/index.html>. – Title from the screen.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сидорчук Я., Спрінсян В. Г.

На сьогоднішній день майже кожен заклад вищої освіти (тут і далі ЗВО) має широке коло проблем. Це економічні (фінансові) проблеми (відсутність фінансування, нестимулююча система оподаткування, відсутність довгострокових інвестиційних проектів розвитку ЗВО), соціальні (зниження соціального захисту викладачів та студентів, скорочення соціальної сфери), інформаційні (відставання ЗВО від стандартів інформатизації), а головне, культурні [1].

О. В. Іщук стверджує, що «організації мусять підлаштовуватись під навколишнє середовище, при тому, що зміни в організаціях повинні відбуватися відповідно глибині та швидкості навколишніх змін» [2, 37]. Організації знаходяться у таких умовах, що змушені швидко та адекватно реагувати на виклики соціальних систем, інакше вони просто зникають. Звичайні умови діяльності ЗВО такі, що потребують відповідної реакції, а інакше втрачять довіру та престиж у суспільстві. Саме тому важливо досліджувати корпоративну культуру (тут і далі КК) в закладі вищої освіти, її наявність, вплив на успішність вишу, здатність до упровадження змін у свою структуру та багато інших аспектів КК у ЗВО.

Дослідники організацій [2, 38] зазначають, що значні зусилля з реалізації певних вдосконалень діяльності виявляються в більшості випадків (близько 70%) безрезультатними. І припускають, що це зумовлено відсутністю належного рівня уваги до корпоративної культури, адже практика показує, що недосліджена КК задає напрям розвитку у бік конфліктності, програшу та банкрутства.

Основними чинниками, що визначають розвиток і функціонування вищої освіти, як зазначає В. В. Ржепішевська, [4] є:

1. Високий темп економічного розвитку, який вимагає постійного оновлення інформації й орієнтує вищу освіту на підготовку фахівців, здатних до саморозвитку, зміни усталених стереотипів, зміни своїх професійних, соціальних та освітніх установок.

2. Потреба у професійно підготовлених і соціально мобільних фахівцях, які мають широкий загальнокультурний кругозір, швидко реагують на світові та регіональні зміни у виробництві.

3. Відсутність у багатьох випускників ЗВО внутрішньої мотивації і готовності працювати за фахом.

4. Орієнтація на світовий рівень у гуманістичному, демократичному і правовому аспекті, що вимагає нових методологічних підходів до побудови змісту вищої освіти.

Недостатній розвиток інформаційно-аналітичної підтримки інноваційної діяльності ОНПУ пов'язаний з відсутністю спеціального відділу, який міг би здійснювати моніторинг та експертизу освітніх інновацій.

За умови функціонування інформаційно-аналітичного відділу робота здійснювалася б за такими напрямками: збір та ведення оперативної, нормативної інформації та класифікаторів; оперативний аналіз інформації; ретроспективний аналіз інформації; системно-аналітична діяльність з організації процесів прийняття рішень; підтримка документообігу; захист даних; функціональні підрозділи інформаційно-аналітичної служби [3].

Служба моніторингу якості освіти здійснює: підготовку інформаційних матеріалів для проходження атестації та акредитації; збір та представлення інформації за запитами адміністрації університету.

Науково-дослідна частина займається збором та аналізом показників, рейтингом інститутів (факультетів), кафедр та викладачів університету; аналізом інформаційних матеріалів.

Центр трансферу технологій проводить аналіз і моніторинг наукових досліджень ОНПУ; формує базу інноваційних розробок, що мають комерційний потенціал; проводить маркетингові дослідження, підготовку інвестиційних проектів і бізнес-планів [3].

На жаль, поза увагою означених служб залишаються такі аспекти діяльності, як: збір та аналіз економічних показників діяльності університету та складання річного звіту, формування баз даних; збір та обробка інформації для розрахунку рейтингу ОНПУ за напрямками підготовки серед ЗВО України; аналіз рейтингу напрямів підготовки і спеціальностей у системі вищої освіти нашої держави; підготовка рекомендацій і пропозицій, спрямованих на поліпшення показників діяльності університету; формування комплексної програми розвитку університету та контроль за її виконанням.

Таким чином, процедури розробки і проведення моніторингу діяльності університету, поширення інформаційно-аналітичних матеріалів з сучасним тенденціям і проблемам розвитку вищої освіти, узагальнення інформації про розвиток ОНПУ і досягнення за основними показниками діяльності університету реалізуються лише частково.

-
1. Жукова В. О. Інноваційна модель розвитку вищого навчального закладу як чинник забезпечення високої якості підготовки фахівців/ В. О. Жукова// Економічні науки: збірник наукових прац.– Вип. 17.– К.: КНТУ, 2010. – С. 42- 49.
  2. Іщук О. В. Організаційна культура як інструмент підвищення ефективності функціонування вищого навчального закладу/О. В. Іщук// Проблеми сучасної психології. – 2012. – № 1. – С. 36 - 40.
  3. Одеський національний політехнічний університет// URL: Режим доступу: <http://ori.ua/about> (Дата звернення 10.11.2019).
  4. Ржепішевська В. В. Проблеми та перспективи функціонування вищих навчальних закладів у регіональній інноваційній системі/ В. В. Ржепішевська// <https://scholar.google.ru/citations?user=N8khlUEAAAAJ&hl=ru>

КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПОЛІ

Заянчуковський Р., Білоусов О. С.

В умовах існування й розвитку глобального інформаційного простору, неймовірної насиченості інформацією та змін, які вимагають від особистості швидко отримувати, вивчати, аналізувати й використовувати велику кількість інформаційного матеріалу, дедалі актуальнішою стає проблема інформаційної культури. У межах культурологічного підходу інформаційна культура розглядається як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, як складова процесу формування культури людства.

Інформаційна культура особистості — одна зі складових загальної культури людини, сукупність інформаційного світогляду й системи знань та вмінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність за оптимальним задоволенням індивідуальних інформаційних потреб із використанням як традиційних, так і новітніх інформаційних технологій. Оволодіння сучасними інформаційними технологіями передбачає одночасне виховання інформаційної культури особистості, почуття відповідальності, пов'язаного із застосуванням новітніх технологій. Інформаційна культура особистості передбачає формування необхідних знань, ціннісних орієнтації, умінь і навичок регулярно працювати з інформацією, оволодівати нормами й правилами поведінки в інформаційному середовищі.

Науковці виділяють такі критерії інформаційної культури особистості: адекватно формулювати свою потребу в інформації; ефективно здійснювати пошук потрібної інформації в сукупності інформаційних ресурсів; аналізувати інформацію та створювати якісно нову; запроваджувати індивідуальні інформаційно-пошукові системи; адекватно відбирати й оцінювати інформацію; володіти здібністю до інформаційного спілкування та комп'ютерною грамотністю.

Інформаційна культура людини особливо проявляється в інформаційній поведінці. Інформаційна поведінка передбачає систему цілеспрямованих дій та сукупність зусиль, які людина здійснює для отримання, засвоєння, створення та використання нових знань, передання та розповсюдження їх у суспільстві. Інформаційна поведінка характеризує активність особистості в процесі пізнання, її вміння орієнтуватися в інформаційному просторі. Інформаційну поведінку зумовлюють інформаційно-технологічні можливості, надані суспільством особі, яка прагне реалізувати свої інформаційні потреби в навчанні, професійній діяльності та повсякденному житті. Науковці прогнозують, що найближчого часу доля кожної конкретної людини залежатиме від того, наскільки вона здатна своєчасно знаходити, отримувати, адекватно сприймати та продуктивно використовувати нову інформацію, а надалі й нові знання у своєму повсякденному житті.

Рівень інформаційної культури відчутно впливає на успішність життєдіяльності особистості та розширює свободу дій людини. Високий

рівень інформаційної культури особистості здатний забезпечити формування духовної, інтелектуальної, морально-етичної та політичної поведінки людини і суспільства загалом. Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, яка може стати елементом загальної культури людства. Нею стануть знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, уміння орієнтуватися в інформаційних потоках.

Нині уміння знаходити й використовувати інформацію впливають на соціальний статус такою ж мірою, як і здобута освіта, економічний і соціальний стан сім'ї та інші соціальні чинники. Можна передбачати час, коли умовою входження до інтелектуальної еліти стане рівень інформаційної культури особистості. Інформаційна культура людини поки що є показником не загальної, а, скоріше, професійної культури, але з часом стане важливим фактором розвитку кожної особистості.

-
1. Кравець В. О. Питання формування інформаційної культури / В. О. Кравець, В. М. Кухаренко // Режим доступу: http://www.e-joe.ru/sod/00/4_00/ku.html
  2. Миронова В. В. Інформаційна культура як основа загальної культури людини / В. В. Миронова // Режим доступу : http://mdgukid.at.ua/publ/informacijna_kultura_jak_osnova_zagalnoji_kulturi_ljudini/1-1-0-68

СПЕЦИФІКА КОНЦЕПЦІЇ ФІРМОВОГО СТИЛЮ ОРГАНІЗАЦІЇ У СИСТЕМІ ВІЗУАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ БРЕНДУ

Чумаченко К., Татакі О. О.

У складних умовах, які склалися сьогодні у світі та нашому суспільстві, сучасні компанії за допомогою різноманітних прийомів (знаків, поєднання кольорів, шрифтових стилів тощо) наповнюють існуюче візуальне середовище. По тому, символи яких компаній присутні у цьому середовищі, ми розуміємо, які з них найбільш успішні. На впізнаваність «обличчя» компанії та диференціацію поміж конкурентів безперечно впливають відповідні елементи візуальної ідентифікації, які формують фірмовий стиль організації. Тобто, виникає необхідність, на нашу думку, виявлення особливостей системи візуальної ідентифікації бренду фірми (товару, послуги) у сучасних умовах.

Експерти Американської асоціації маркетингу (American Marketing Association) вважають, що бренд – це ім'я, термін, знак, символ, дизайн або

комбінація всього, що передбачено для ідентифікації товарів або послуг одного продавця чи групи продавців, а також для їхньої диференціації відносно товарів та послуг конкурентів. Проте, фахівці-маркетологи дотримуються думки, що «бренд – це щось більше за товар, це те, що споживачі відчувають до продукту: прив’язаність до нього, персональні якості, які вони приписують продукту, довіра і відданість, що вони надають виробу» [3].

Створення і розробка фірмового стилю, як поєднання естетичних принципів і функціональних завдань в одному виконанні, – невід’ємний етап формування бренду та позиціонування його на сучасному ринку, що реалізовується через графічний дизайн [1, 18].

Концепція фірмового стилю бренду являє собою систему взаємопов’язаних ідей, асоціацій, образів і символів, ключових ознак бажаного іміджу. Як правило, концепція фірмового стилю відповідає характеру й асоціаціям організації-замовника та містить [2, 111]:

- опис того, які характерні риси, особливості діяльності організації-замовника відображені у фірмовому стилі та яким чином;
- опис того, як фірмовий стиль організації-замовника співвідноситься з фірмовим стилем інших аналогічних організацій (за принципом подібності, за принципом контрасту).

На основі сформульованої концепції оформлюється відповідне технічне завдання та розробляється система візуальної ідентифікації бренду – елементи й носії графічного фірмового стилю організації, а саме:

- елементи: логотип, фірмовий знак, фірмовий блок як поєднання логотипу та фірмового знаку, слоган, фірмовий блок зі слоганом, фірмовий шрифт, фірмова колірна гамма (із зазначенням числових значень в системі RGB);
- носії: корпоративна документація (візитки, бланки, конверти і тощо); корпоративна атрибутика (прапорці, форма, значки, автомобілі, календарі, сувеніри, подарунки, стенди, полиці); поліграфія (каталоги, буклети, листівки, плакати тощо); інші комунікації (преса, зовнішня реклама, ТБ, радіо, Інтернет); банк образів (рекомендовані до використання в рекламних комунікаціях візуальні рішення).

Варто відзначити, що розробка системи візуальної ідентифікації бренду має відбуватися з урахуванням світових тенденцій графічного дизайну, зокрема: відображення національної ментальності; використання яскравих кольорів; деталізація графічних зображень; створення авторської графіки і унікальних ілюстрацій; якісна типографіка (шрифтове зображення); перетин і злиття стилів в одному проекті [4].

Після завершення вказаних робіт формується бренд-бук – правила використання системи візуальної ідентифікації бренду, що містить текстовий опис концепції, кольорових рішень логотипу та варіантів його використання на різних поверхнях.

Таким чином, система візуальної ідентифікації бренду реалізовує концепцію фірмового стилю, з урахуванням інноваційних технологічних

досягнень й традиційних форм народного мистецтва. Перспективним вбачається дослідження особливостей технічного завдання щодо розробки елементів і носіїв системи візуальної ідентифікації бренду, зокрема, формулювання вимог стосовно забезпечення візуальної єдності графічних, колірних, словесних, дизайнерських постійних елементів.

-
1. Даниленко В. Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна / В. Я. Даниленко. – Харків: Колорит, 2007. – 197 с.
  2. Даниленко В. Дизайн центрально-східної Європи : монографія / В. Я. Даниленко. – Харків: ХДАДМ, 2009. – 172 с.
  3. Курбан О. В. Бренд у системі сучасних соціальних комунікацій / О. В. Курбан// Інформаційне суспільство. – 2014. – Вип. 19. – С. 56 - 58.
  4. Світові тенденції графічного дизайну 2019 року// URL: <https://merehead.com/blog/new-graphic-design-trends-2018/#2-details-and-complexite>

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ТРАДИЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ

Бакланова Н. М., Верещагина Л.

Человек становится человеком лишь в обществе, в рамках культурного поля, где сосредоточены нормы и образцы человечности, принадлежит культуре, вырастает из нее. Причем изначальной и поэтому базовой формой культуры для человека является её этническая форма. Культура вырабатывает и хранит образцы и идеалы, приобщение к которым производит человеческое в человеке. Первичной формой такого приобщения является изначальная погруженность человека в этнокультурную традицию, где соединяются наличная данность индивида и долженствование образца, определяющего его видовое, то есть личностное, человеческое бытие.

Этническая культура представляет собой исторически сложившуюся нормативно-ценностную систему. Норма – это образец, определяющий способы и правила деятельности, а ценность определяет ее цели, основанная на желаемых идеалах. Нормы вовлекают человека в культурную деятельность, ценности придают ей значение [3]. Причем всякая норма включает в себя представление о цели как желаемом образце, который

придает этой норме ценность. То есть норма – это реальная социально историческая сторона ценности, а ценность – идеальная направленность нормы. Вместе с тем, взаимосвязь конкретных норм и ценностей не является однозначной. С одной стороны, одни и те же способы деятельности могут иметь различную ценностную окраску; с другой стороны, ценности могут искать разные пути реализации, при которых одни нормы отрицаются другими. Этнокультурная традиция как способ исторического существования определенных нормативно ценностных систем реальна и объективна, то есть интерсубъективна. Однако сама традиция дана и вообще может существовать лишь сквозь призму сознания личности, и в этом плане она субъективна, точнее – субъектная, поскольку субъект здесь рассматривается как объективная данность [2].

Изначальная погруженность индивида в этнокультурную традицию предполагает наличие социокультурных детерминант в его личностном становлении. Подобный детерминизм основывается на интериоризации культурных форм, которые из внешне положенных становятся внутренне своими, определяющими «Я» человека. С другой стороны, формирование человека как субъекта этнокультурной традиции предполагает его свободу и автономность, ведь субъект – это человек на высшем уровне деятельности, что невозможно без самостоятельности, выраженной в целеполагании, целостности, как соединения природного и социального; духовности, связанной с высшими устремлениями и смыслами человеческой жизни [1].

При этом свобода субъекта не противостоит социокультурному детерминизму (ведь без него невозможно построение субъектных структур личности), а является продолжением, при котором объективная обусловленность индивида социокультурной традицией оборачивается его самосозиданием личности, что порождает встречный процесс оценочного отношения к нормативным образцам данной традиции, определением их личностной ценности и значимости. В результате такого взаимооценивания формируется личностный горизонт нормальности как соединение представлений о норме (тем, как должно быть) и обыденности (тем, что есть в наличии). И здесь возможен как критический пересмотр традиционных норм, так и их максимально полное принятие. Именно построение личностного уровня нормальности является субъективной стороной движения этнокультурной традиции как трансляции определенной нормативно ценностной системы.

Таким образом, освоение личностью своей этнокультурной идентичности предполагает смыслоосознание себя. Подобное освоение является как пониманием этнокультурной традиции, в рамках которой находится субъект, так и самопониманием этого субъекта в контексте данной традиции. Процесс идентификации происходит через определение смысловой позиции собственного «Я» структуре этнического автостереотипа.

Можно сделать вывод о том, что ценностные векторы самосознания каждым этносом осмысляются, главным образом, в контексте

гражданственности, возможности своей самореализации, в стремлении как можно более полно следовать освященному традицией национальному идеалу.

---

1. Брушлинский А. В. Психология субъекта /А. В. Брушлинский. – М.: Институт психологии РАН, 2003. – С. 21- 39.
2. Столович Л. Н. Об общечеловеческих ценностях /Л. Н. Столович// Вопросы философии. – 2004. – № 7. – С. 91 - 97.
3. Тульчинский Г. Л. Постчеловеческая персонология. Новые перспективы свободы и рациональности/ Г. Л. Тульчинский. – СПб.: Алетейя, 2002. – С. 101 - 105.

МОНАХ ЛЕОНТИЙ ИЕРУСАЛИМСКИЙ О ВОИПОСТАЗИРОВАНИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ПРИРОДЫ В ИИСУСЕ ХРИСТЕ

Ярошевский Д.

Как пишет святой Иоанн Кронштадтский: «Величайшая тайна – явление Бога во плоти; что Иисус Христос действительно был Бог во плоти, это Он оправдал чудесами Своими, которые Он совершил о Дусе Святе, верованием в Него всех народов и вознесением во славе», Бог стал плотью. Это понять и как-то объяснить долго не могли множество святых отцов Церкви, однако в одно время это удалось сделать некому монаху Леонтию. Попробуем разобраться, как и при каких обстоятельствах возникло учение монаха Леонтия Иерусалимского о воипостазировании человеческой природы в Иисусе Христе.

Для нас интерес представляет и сам Леонтий Византийский (Λεόντιος, 6 век) – византийский монах и богослов. О его жизни почти ничего не известно. Родился в Иерусалиме. По его собственным словам в молодости был несторианином, затем возвратился в православие. Автор трех сочинений, посвященных христологической полемике: «Против несториан и евтихиан», «30 глав против Севира Антиохийского», «Против обманов аполлинаристов». Однако есть мнения, что «Леонтий» вовсе не один человек: «Леонтий Византийский (греч. Λεόντιου του Βυζαντιου) – группа греческих писателей-богословов, живших в VI веке:

Леонтий Византийский (CPG 6813-6820),

Леонтий Схоластик (или Псевдо-Леонтий, CPG 6823),
Леонтий, монах Иерусалимский (CPG 6917-6918), да
Леонтий, пресвитер Константинопольский (CPG 7888-7900),
Леонтий, пресвитер Иерусалимский (CPG 7911-7912)». [6]

Считается, что Леонтий так объяснил орос Халкидонского вселенского собора 451 года: «Итак, следуя за божественными отцами, мы все единогласно учим исповедовать Одного и Того же Сына, Господа нашего Иисуса Христа, Совершенным по Божеству и Его же Самого Совершенным по человечеству: подлинно Бога и Его же Самого подлинно человека; из разумной души и тела; единосущным Отцу по Божеству и Его же Самого единосущным нам по человечеству; подобным нам во всем, кроме греха; прежде веков рождённым из Отца по Божеству, а в последние дни Его же Самого для нас и для нашего спасения (рождённого) по человечеству из Марии Девы Богородицы; Одного и Того же Христа, Сына, Господа Единородного, познаваемым в двух природах неслитно, непревращенно, неразделимо, неразлучимо.

При этом, разница природ не исчезает через соединение, а ещё более сохраняется особенность каждой природы, сходящейся в одно Лицо и в одну Ипостась. (Учим исповедовать) не рассекаемым или различаемым на два лица, но Одним и Тем же Сыном и Единородным, Богом-Словом, Господом Иисусом Христом. Как изначала о Нем (изрекли) пророки и наставил нас Сам Господь Иисус Христос и как предал нам символ отцов наших». [5, с. 273]

Так появился термин «воипостазирование» (греч. *ἐνυπόστατον*, энипостатон) – богословский термин, введенный Леонтием Византийским, наполненный православным содержанием Леонтием Иерусалимским, использованный св. Иоанном Дамаскиным, св. Максимом Исповедником и иными отцами, и учителями Церкви для более полного раскрытия понятий воплощение и вочеловечивание. Воипостазирование человеческой природы означает, что в Богочеловеке Иисусе Христе присутствуют две природы — Божественная и человеческая в единстве Божественной Личности Бога-Слова. Иными словами, в Иисусе Христе пребывает вся полнота человеческого естества, но при этом нет человеческой личности, поскольку есть Личность (Ипостась) Единородного Сына Божьего. Леонтий Иерусалимский писал: «Христос не обладает некоей человеческой ипостасью, которая обособлена подобно нашей. Но Ипостась Слова является общей, неотделимой как от Его человеческой, так и от Его Божественной природы».[2]

Ипостась Сына Божьего именуется в православном богословии сложной Ипостасью, поскольку соединяет в Себе две природы – Божественную и человеческую. Таким образом, согласно Леонтию Иерусалимскому, Слово восприняло не человеческую ипостась, а человеческую природу, общую для всех нас. Отличие Иисуса Христа от нас состояло в том, что в нашем случае общая всем людям человеческая природа всегда существует в конкретной и уникальной единой Ипостаси.

У Христа такой ипостаси нет. Его ипостась – Божественное слово, по образу Которго («по образу Божию») были сотворены все человеческие личности. Поэтому Он есть Новый Адам, представляющий Собой все человечество. Если, согласно апостолу Павлу, наше спасение состоит в том, чтобы «быть во Христе», то в таком случае Христос должен объединять в Себе все человечество так, чтобы все люди могли «иметь часть в Нем».

Для ясности можно привести следующее: «Воипостазирование – присоединение, введение в область влияния ипостаси, ранее не относящейся к этой ней сущности/ природы. При чем, если субъект управляет другим субъектом или вещь, то это не воипостазирование...Если я сажусь на велосипед или в автомобиль и еду, то я управляю автомобилем, но не воипостазирую его в себя. Автомобиль остаётся автомобилем, а человек – человеком. Я не знаю сущности вещей, сущности металлов, поэтому не могу воипостазировать ничего и никого. А вот Сын Божий воипостазировался в человеческую сущность в рамках боговоплощения, теофании». [3]

Рассмотрев при каких обстоятельствах возникло учение монаха Леонтия Византийского (Иерусалимского) о воипостазировании человеческой природы в Иисусе Христе, мы выяснили суть Ипостасного соединения: 1) соединение в одной опостаси двух или более естеств (сущностей, природ), примером которого являются соединение в одной человеческой ипостаси души и тела (плоти); 2) термин, используемый в православном богословии для обозначения образа соединения двух природ – Божеской и человеческой в Богочеловеке Иисусе Христе.

Суть ипостасного соединения двух природ в Иисусе Христе заключается в том, что Божественная и человеческая природа соединены в Божественной Ипостаси Сына Божьего. Образ иностасного соединения природ во Христе прекарасно выразил св. Григорий Богослов: «Сын Божий благоволит стать и именоваться и сыном человеческим, не изменяя того, чем был (ибо сие неизменяемо), но, приняв то, чем он был (ибо Он человеколюбив, чтобы Невместимому сделаться вместиимым, вступя в общение с нами чрез посредствующую плоть). В единой ипостаси Сына Божьего Божественная и человеческая природы соединены неслитно, неизменно, нераздельно, неразлучно». [6] Всё это и объяснил монах Леонтий.

-
1. Библия. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета. – М.: Изд. Московской Патриархии, 2013. – 1376 с.
  2. Воипостазирование [Электронный ресурс] / URL: <https://azbyka.ru/voipostazirovanie>
  3. Воипостазирование. Популярно [Электронный ресурс] / URL: <http://ex-farisey.com/voipostazirovanie-populyarno/>
  4. Ипостасное соединение [Электронный ресурс] / URL: <https://azbyka.ru/ipostasnoe-soedinenie>

5. Карташёв А. В. Вселенские соборы/ А. В. Карташёв. – М.: Республика, 1994. – 542 с.
6. Леонтий Византийский / А. В. Иванченко / Новая философская энциклопедия: в 4 томах. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Мысль, 2010. // https://iphlib.ru/library/collection/newphilenc/document/HASH0132ab56af6b2_7f947fd8532
7. Леонтий Византийский/А. Р. Фокин // Большая российская энциклопедия: В 35 т./гл. ред. Ю. С. Осипов. – М.: Большая российская энциклопедия, 2004 – 2017. // https://bigenc.ru/religious_studies/text/2140537

АКТУАЛЬНОСТЬ ПРОФЕССИИ ЖУРНАЛИСТА

Шаповалов В.

Выбор профессии – один из самых важных в нашей жизни. От этого зависит, какой образ жизни будет вести человек, какой личностью он станет, ведь профессия также и воспитывает человека. Поэтому очень важно правильно сделать этот выбор.

Профессия журналиста, как специальность, связана с влиянием на общественное мнение. Журналисты формируют информационное поле, в котором мы с вами живем и находимся постоянно: мы слушаем утреннее шоу и новости по радио, днем читаем статьи и смотрим видеоролики на смартфонах, вечером смотрим новостные передачи с экранов телевизоров. Благодаря журналистам мы узнаем информацию со всего мира. Поэтому без усилий журналистов в мире наступила бы великая тишина. [2; 197]

Журналистика привлекает с каждым годом все больше потенциальных абитуриентов. Почему выбирают именно журналистику? Профессия актуальна, как никогда. Ни для кого не является секретом то, что мы живем в эпоху информационных технологий, в рамки которой журналистика вписывается, как нельзя кстати. Журналист – это очень интересная профессия для общительных и любопытных людей. Она предполагает постоянное общение с разными людьми и участие в различного рода мероприятиях, правильную подачу информации и воздействие на массовую аудиторию. Именно благодаря эффективному воздействию на читателя или зрителя, журналист может привлечь внимание к важным проблемам, вызвать общественные дискуссии, отражать различные точки зрения на какие-либо события.

Также в профессии журналиста есть свои недостатки, такие как: часто не нормированный рабочий день; ситуации, когда приходится работать в авральном режиме; стрессовые ситуации. Профессия журналиста может быть небезопасной, особенно, если специалист занимается серьезным расследованием или работает в горячих точках, критически освещает общественные и политические темы. Например, традиционной печатной журналистике угрожает стремительный рост интернет-технологий, а именно, появление социальных сетей. На сегодняшний день никому не составит труда опубликовать пост о происшествии в Интернете, тем самым уменьшается потребность в репортерах. [1, 143]

Итак, выбор профессии очень ответственный шаг, к которому нужно подходить со всем уважением. Нужно понимать, что каждая профессия хороша в своей области, нет плохих профессий, везде имеются как плюсы, так и минусы. Нужно выбирать то, что нравится вам, чему хочется посвятить профессиональную жизнь.

-
1. Місцева преса: посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії./ Під ред. О. Іванової. – К.: ТОВ «Бізнесполіграф», 2019. – 232 с.
  2. Трыков В. П. Курс «История журналистики» в структуре филологического образования/ В. П. Трыков// Знание. Понимание. Умение. – 2005. – № 3. – С. 197 - 199.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Фесенко О.

Химическая промышленность является одной из авангардных отраслей, обеспечивающих развитие хозяйства в эпоху научно-технической революции. От ее функционирования зависит развитие всей экономики, поскольку она обеспечивает другие отрасли промышленности новыми материалами, сельское хозяйство минеральными удобрениями и средствами защиты растений, а население – разнообразными бытовыми химическими средствами. Химическая промышленность является одним из крупнейших загрязнителей окружающей среды, но в то же время это, не единственная отрасль, которая занимается утилизацией производственных отходов.

Самой большой проблемой дальнейшего развития химического комплекса Украины является снижение конкурентоспособности предприятий

на внешних рынках из-за низкой гибкости цен и ограниченного товарного ассортимента, а также огромные потребности предприятий химического комплекса в инновациях и инвестициях. Кроме того, энерго- и сырьевая зависимость некоторых украинских химических производств привела к рискам дальнейшего развития, так как нестабильная политическая ситуация в Украине негативно влияет на цену природного газа, как следствие – высокая энерго- и ресурсозатратность, сырьевая импортозависимость, низкая гибкость цен на продукцию и низкая конкурентоспособность.

В деятельности химической промышленности проявляются реалии финансово-экономического кризиса и последствия снижения внутреннего и внешнего спроса на химическую продукцию. В то же время следует отметить, что глобализация мировых рынков и активизация химической промышленности стран Азии и Европы повышают уровень конкуренции, в связи с чем национальным производителям необходимо постоянно повышать конкурентоспособность выпускаемой продукции и тем самым обеспечивать рентабельность предприятий. Отрасль нуждается в профессиональном реформировании.

К приоритетным направлениям развития химической промышленности Украины принадлежит производство минеральных удобрений, химико – фармацевтическая промышленность. Для вывода химического комплекса из кризиса необходим ряд мер, направленных на техническое перевооружение отдельных производств, вывод из эксплуатации избыточных мощностей, прекращение устаревших производств, снижение себестоимости продукции и энергоемкости производства, наращивание объемов выпуска конкурентоспособной продукции.

Сокращение объемов производства продукции связано с рядом проблем развития отрасли химической промышленности Украины, а именно:

1. Экологические проблемы. Широкое внедрение химических процессов в различных отраслях хозяйства обусловило большое количество выбросов в атмосферу, стоков и отходов, опасных для окружающей среды. В центрах большой концентрации химических предприятий, особенно в городах, роль химических отходов увеличивается до опасных концентраций.

2. Отсутствие или недостаточность важных сырьевых ресурсов (нефть, природный газ, фосфаты, вязкая целлюлоза, каучук, полуфабрикаты, субстанции для лекарств и т.д.)

3. Низкий технический и технологический уровень производства, хроническая недогрузка производственных мощностей и неконкурентоспособность продукции большинства подотраслей комплекса.

4. Высокая материало- и энергоемкость при почти монополярной зависимости от импорта энергоносителей.

5. Неэффективная отраслевая структура: преобладают фондо- и энергоемкие производства, очень низкий уровень наукоемких технологий, отсутствие завершенных технологических циклов продукции конечного потребления.

Поскольку химические предприятия являются крупными загрязнителями окружающей среды, в перспективе развитие отрасли в стране должно осуществляться за счет технического перевооружения и реконструкции действующих предприятий с внедрением ресурсосберегающих мало- и безотходных технологий, схемы замкнутого водооборота, формированию новых экологических производств.

В общем, основными перспективами развития химической промышленности являются: внедрение современных технологий, модернизация производственных мощностей. Химизация хозяйства Украины способствует широкому использованию минеральных удобрений в различных отраслях и сферах сельского хозяйства. Украина имеет значительную сырьевую базу для развития химической промышленности: уникальные месторождения самородной серы в Прикарпатье, месторождения калийных солей, практически неограниченные залежи каменной соли в Донбассе, Закарпатье, и Прикарпатье.

Основными направлениями структурной перестройки химической промышленности Украины можно считать следующие:

- а) стимулирование инновационной и инвестиционной активности;
- б) осуществление таможенно-тарифной политики с целью защиты отечественного товаропроизводителя на внутреннем и внешнем рынках;
- в) проведение инвестиционных преобразований для эффективного управления химическим комплексом Украины;
- г) совершенствование украинского законодательства с целью создания благоприятных условий для развития химического сектора национальной экономики.

К сожалению, украинская химическая промышленность нуждается в капиталовложениях в размере 5-7 миллиардов долларов, чтобы избежать остановки Химпрома, так как снова перезапустить химическую отрасль станет крайне проблематично.

-
1. Ішук С. І. Соціальна та економічна географія: теорія методологія: Навчальний посібник / С. І. Ішук, О. В. Гладкий. – К. : Знання, 2015. – 335 с.
  2. Ішук С. О. Виклики та перспективи розвитку хімічної промисловості України/ С. О. Ішук, Л. Й. Созанський// Економіка промисловості. – 2019. – № 1. – С. 65 – 81.
  3. Косылина В.: Добыча и производство строительных материалов в Украине/ В. Косылина// <https://studopedia.org/4-185828.html>

ОРГАНІЗАЦІЯ ГУРТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ З ВАДАМИ СЛУХУ В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Рабаджи К. С.

Духовно-моральному зростанню, розвитку творчих здібностей і естетичного смаку сприяє правильна організація вільного часу учнів. Саме тому діти отримують додаткову освіту в творчих колективах. Додаткова освіта створює для дітей з порушеннями слуху умови успіху. А організовані гуртки, секції допомагають учням знайти своє покликання, розширюють їх кругозір, формують трудові навички і вміння, сприяють фізичному розвитку, корекції інтелектуальних і психічних процесів, дають реальну можливість вибору свого життєвого шляху, розвитку і реалізації тих здібностей, які не завжди отримують підтримку в навчальному процесі.

Інтегрування дітей із порушенням слуху та не відокремлення їх від суспільства, впровадження в соціокультурне та загальноосвітнє середовище нині є найболючішою педагогічною проблемою, яку має на меті вирішити правильно організована позаурочна виховна робота, а саме гурткова форма організації діяльності, що спрямована допомогти дітям самовиразитися, самопізнати, самоутвердитися.

Шкільна гурткова робота має бути спрямована на сприяння більш глибокому і всебічному розвитку учнів, а також корекції і компенсації різних порушень, в тому числі порушень слуху, розвитку колективізму серед дітей. Як зазначає О. Б. Мелентьев «позаурочна освіта здійснюється за різними напрямками» [2, с. 21-23], серед яких:

1. Художньо-естетичний.
2. Науково-технічний.
3. Еколого-натуралістичний.
4. Туристсько-краєзнавчий.
5. Дослідницько-експериментальний.
6. Фізкультурно-спортивний або спортивний.
7. Військово-патріотичний.
8. Бібліотечно-бібліографічний.
9. Соціально-реабілітаційний.
10. Оздоровчий.
11. Гуманітарний.

Гурток (студія, секція) в навчальному закладі є самостійною додатковою організаційною формою освітнього процесу. І його мета полягає в задоволенні потреб та цікавості учнів до виду діяльності, який стимулює розвиток її природних задатків, загальних та спеціальних здібностей, а також активізацію дитячої творчості. Зокрема це сприяє своєчасному виявленню обдарованості.

Сам профіль спрямування гуртків може бути різним. Найбільш поширеними гуртки естетичного циклу (образотворчої діяльності, художньої праці, гри на музичних інструментах, хореографічні, вокальні, театральні);

спортивні (гімнастики, акробатики, ритмічної гімнастики, плавання, настільного тенісу тощо); іноземної мови тощо [1].

Гуртки естетичного циклу зараз широко поширені. Вони володіють безмежними можливостями для художньо-естетичного виховання дітей. Заняття у них відкривають кожному із вихованців певний простір для розвитку ініціативності та самостійності, формують соціально-педагогічні умови для розвитку творчих й інтелектуальних здібностей учнів, зокрема, їхньої художньої уяви. Значення даних занять важко переоцінити, адже саме у дітей закладається основа до високого художньо-естетичного смаку, любові до художньої творчості, бажання займатись мистецькими видами діяльності.

На основі правильно визначеної мети гуртка встановлюється сам тип заняття, його структура, а відповідно від цього залежать вже методи його проведення.

У дітей з порушеннями слуху домінує зорове сприйняття, тому весь процес запам'ятовування в основному будується на зорових образах. В якості компенсуючих каналів при навчанні виступають також інші сенсорні системи – шкірна, рухова, тактильна, залишковий слух. Тому в роботі з дітьми з порушеннями слуху необхідно використовувати поєднання наочних, словесних і практичних методів. Наочні методи – це показ способу дій, вони повинні бути точними, виразними, розділеними на частини; можуть бути повними або частковими, у дітей розвивається здатність до усвідомленого наслідування.

Метод використання слова-розповідь, пояснення, підказки, команди, рухові установки. Методичні прийоми, які посилюють словесні методи – це порівняння, повторення, інтонація. Техніку фізичних вправ потрібно пояснювати жваво, барвисто, цікаво – і саме це вчить дітей зчитувати з губ керівника. Методи практичного виконання фізичних вправ – це рухові дії.

Практичне виконання вправи є основним засобом фізичного виховання і може бути направлено на розвиток будь-яких рухових якостей – сили, витривалості, швидкості, гнучкості, спритності. В процесі навчання ігор, малювання та інших видів діяльності, учні з порушенням слуху вчаться користуватися розмовною мовою, керівник гуртка допомагає їм вести прості діалоги, домовлятися один з одним, висловлювати бажання і прохання. У ході ігор, образотворчої діяльності, виконання трудових дій керівник гуртка пропонує учням з порушенням слуху назвати використовувані предмети, і виконані дії, відповіді на деякі питання.

Педагог заздалегідь добирає необхідний мовний матеріал зі словника, зазначеного до програми для учнів з порушеннями слуху. А для кращого запам'ятовування ці слова і фрази заздалегідь пишуться на табличках або фіксуються на дошці. З метою мовного розвитку учнів з порушеннями слуху на заняттях в гуртку широко використовується письмова форма мови (записи на табличці, на дошці) [3, с. 39]. На окремих заняттях мають застосовувати слова і фрази, що пов'язані з характером і змістом діяльності учнів, називанням об'єктів і явищ.

Отже, виходячи з досвіду роботи сучасних західних і вітчизняних сурдопедагогів, можна зробити висновок: якщо учень з порушеним слухом був

включений в систему гурткової діяльності, він здатний опанувати мову і успішно увійти в соціум, але при цьому необхідно індивідуальний розвиток дитини і зони його найближчого розвитку.

Основною метою діяльності гуртка є набуття досвіду спілкування з однолітками з типовим розвитком. Цьому сприяють інноваційні форми робіт з розвитку слуху та мовної активності дітей з порушеннями слуху.

Іншою методикою розширення світогляду дитини є заняття фотографією, як форма розвитку мовлення і естетичного виховання в рамках комбінованого виховання.

Такі підходи сприяють розвитку пізнавальної активності дітей. Основна ідея – це розвиток допитливості. В процесі розвитку пізнавальної активності також розвивається емоційна сфера, спілкування, творчий потенціал. Залучення уваги дитини до різних об'єктів, накопичення досвіду дій з ними, формування інтересу до пізнання навколишнього світу також є ефективними методами гурткової роботи.

Мобілізують до педагогічної творчості не тільки свідоме прагнення кожного керівника гуртка, творчого об'єднання бути цікавим, оригінальним, неповторним, але і сумні реалії функціонування позаурочної діяльності; гострі протиріччя між реальним станом такої діяльності з її багаторічними традиціями, досвідом, результативністю освітньої діяльності, суспільною значимістю та хаотичними спробами реформування без досить чітких орієнтирів розвитку та фінансування; варіативність освітніх послуг в умовах жорсткої конкуренції; складність вибору напрямів творчого розвитку дітей сучасними батьками тощо.

Варто усвідомлювати, що тільки позитивний імідж гуртка, творчого об'єднання, якість його освітніх послуг, високий професіоналізм керівника гуртка, творчі здобутки та перемоги вихованців є ключовою умовою здійснення навчально-виховної діяльності.

Таким чином, форми роботи, що реалізуються в гуртковій діяльності є ефективними для реалізації диференційованого підходу у процесі залучення дітей з порушеннями слуху до гурткової роботи та сприяють подальшій розробці комплексу умов, що забезпечують корекційно-педагогічну, психологічну реабілітацію учнів.

Гурткова робота є популярною формою організації життєдіяльності та становить невід'ємну частину освітнього процесу. Саме вона розглядається як ефективний шлях формування життєво-компетентної, творчоспрямованої особистості в контексті своєчасного виявлення інтересів, здібностей та нахилів дітей, розвитку креативності – однієї із базових якостей.

-
1. Арканова О. Ю. Психологічні особливості особистості дітей з вадами слуху: монографія / О. Ю. Арканова. – К.: КММ, 2007. – 88 с.
  2. Мелентьев О. Б. Теорія і методика позашкільної освіти / О. Б. Мелентьев. – Умань: АЛМІ, 2013. – 182 с.

3. Тестов В. А. Развитие познавательных способностей у школьников в условиях уровневой дифференциации / В. А. Тестов, А. Д. Уханова // Начальная школа. – 1999. – № 2. – С. 32- 41.

ВЕДУЩИЕ БИБЛИОТЕКИ ОДЕССЫ

Возная Ю.

Потребность в новой информации и новых знаниях была еще издавна присуща человечеству. Помимо сбора новых знаний, также важным моментом было их сохранение, для чего и стали создавать библиотеки.

С развитием информационных технологий роль библиотек в обществе не изменилась – они по-прежнему являются хранителями знаний. Библиотеки создали сайты, на которых размещены электронные каталоги, блоги сотрудников библиотек, информация о проводимых мероприятиях, выставках и о собственной издательской деятельности.

Библиотеки Одессы также вносят неоценимый вклад в информационно-образовательную сферу не только города, но и всей страны. Каждой из них есть что показать и рассказать читателю.

Одной из первых библиотек в Украине стала Одесская национальная научная библиотека, открывшаяся 15 (27) апреля 1830 года. Фонд Одесской национальной научной библиотеки (ОННБ) – универсальный, насчитывает более 5 млн единиц хранения на украинском, русском, английском, французском, немецком, польском, чешском и других языках, в том числе более 200 000 рукописей, старопечатных, редких и ценных изданий.

ОННБ помимо хранения литературы и предоставления услуг пользования своими фондами, занимается также научной, популяризаторской и издательской деятельностью. Издательская деятельность библиотеки – это важнейшее направление научно-исследовательской работы. Это методические пособия, библиографические, информационные, рекламные издания. Большую работу проводит ОННБ по популяризации истории развития науки и образования в Одессе и регионе. Например, серия библиографических справочников «Вчені вузів Одеси: Природничі науки», основанная в 1994 году. Мир увидели справочники, посвященные ученым – биологам [1], геологам и географам [2], математикам и механикам [3], физикам и астрономам [4], химикам [5]; библиографический справочник «Морской бизнес в Одесском регионе», включающий более 500 записей и

посвященный вопросам морехозяйственного комплекса Одесского региона [7].

Огромный глубинный пласт фонда ОННБ – это литература об Одессе и Одесском регионе в целом, включающий в себя как книги, так и периодические издания, которые насчитывают 150 - 160 лет жизни, а также совершенно новые, которые появились в фонде библиотеки в последние годы. Пласт литературы по вопросам краеведения увеличивается с каждым годом. Библиотека проводит тематические выставки, посвященные Одесской области. Среди изданий отдела краеведения – несколько десятков выпусков библиографических указателей произведений и литературы о писателях Одесского региона, объединенных в серию «Письменники Одещины».

Также одной из старейших библиотек Одессы. является Научная библиотека Одесского национального университета имени И. И. Мечникова (НБ ОНУ), основой для которой послужила библиотека Ришельевского лицея. В числе первых книг библиотеки были издания на греческом, латинской и французском языках, приобретенные для лицея во Франции на 15 тысяч франков, пожертвованных новому учебному заведению генерал-губернатором герцогом Арманом Эммануэлем де Ришелье.

За период своего существования НБ ОНУ прошла несколько этапов. В период 1920 – 1923 годов она была Главной библиотекой высшей школы, в 1923 – 1930 годах – Центральной научной библиотекой г. Одессы. С восстановлением Одесского университета в 1933 году возродилась как университетская библиотека. Сегодня фонд библиотеки насчитывает более 4 млн. единиц хранения. Это уникальное собрание включает книги, брошюры, периодические издания, издания на электронных носителях и многое другое. Исключительное научно-культурное значение имеют 17 именных коллекций, завещанные университету учеными, государственными деятелями, ректорами, профессорами университета. Уникальную ценность представляет отдел периодики. Благодаря своим уникальным фондам НБ ОНУ сегодня является одним из важнейших социальных институтов не только в южном регионе, но и во всей Украине. Ежегодно около 55 тыс. читателей пользуются услугами 14 специализированных читальных залов и 13 абонементов.

Помимо обслуживания читателей, издательской деятельности, НБ ОНУ занимается и совместными международными, общеуниверситетскими проектами, а также проектами геолого-географического, экономико-правового, физического, филологического факультетов, а также факультетов романо-германской филологии и психологии.

Коллекция периодических изданий является гордостью Научной библиотеки ОНУ. Отдел периодики насчитывает почти 60% всего фонда библиотеки, из них около 300 тыс. – периодические издания 17 - 19 столетий. Сегодня Научная библиотека имеет ценную коллекцию научных и общественно-политических журналов ведущих европейских государств.

Некоторые из них представлены целыми комплектами за многие годы, а иногда – и за века. Среди украинских изданий значительное место занимает первый украинский литературно-научный журнал «Основа», выходивший в 1861-1862 годах.

НБ ОНУ также издала сборники трудов по истории Украины 16 – 18 столетий по материалам книжных памятников [6].

Одна из особенностей Научной библиотеки ОНУ – наличие в ней именных книжных коллекций, которые были подарены библиотеке либо завещаны владельцами. Среди них книжные фонды В. И. Григоровича, графа О. Г Строганова, историка М. К. Шильдера, М. В. Терещенко и знаменитый Воронцовский фонд.

Центральная городская библиотека имени И. Франко (ЦГБ) занимает почетное место среди самых старых и известных библиотек Одессы. Она является ядром Централизованной библиотечной системы для взрослых. В нее входят 20 филиалов, расположенных во всех районах города.

В апреле 1891 года одесский градоначальник Григорий Григорьевич Маразли обратился к Городской Думе с предложением построить народную читальню для всех слоев населения. Спустя всего пять месяцев, 19 февраля 1891 года, в Треугольном переулке была открыта бесплатная библиотека. Вплоть до 1926 года она носила имя своего создателя. В первый день работы городская библиотека располагала фондом из полутысячи книг, а количество сотрудников составляло пять человек. В 1891 году читальню посетило около 8 тысяч читателей в возрасте от семи до семидесяти лет.

Имя Ивана Франко библиотеке было присвоено в 1926 году в связи с 10-летием со дня смерти украинской литературы. ЦГБ проводит общественно значимые мероприятия, принимает участие во многих культурных, просветительских программах, реализует собственные проекты. Сотрудники Централизованной библиотечной системы также ведут интернет-блоги. И в этих онлайн-дневниках библиотекари рассказывают о жизни библиотеки.

Одесская областная универсальная научная библиотека имени М. С. Грушевского также одна из старейших и крупных библиотек Одесского региона. Точкой отсчета ее истории является 1875 год, когда при Одесском обществе взаимной помощи приказчиков-евреев, была создана библиотека. В первый год существования ее фонд составлял 1138 томов, было 127 читателей.

Библиотека ежегодно обслуживает более 37 тыс. читателей. Ресурсы библиотеки сегодня составляют более 1 500 000 экземпляров украинских и российских изданий, 50 тысяч изданий на иностранных языках, 30 тысяч редких и ценных изданий 18-19 веков, 100 тысяч изданий краеведческого характера, 40 тысяч уникальных нотных изданий. Библиотека сегодня – это 8 комфортабельных читальных залов, Региональный тренинговый центр,

Центр европейской информации, Региональный центр правовой информации, 19 отделов и 100 библиотекарей-профессионалов.

Фонд редкой и ценной книги, созданный в 1999 году, насчитывает более 6000 книг на русском, украинском и старославянском языках середины и конца 19 – начала 20 века. Также есть старинные экземпляры конца 18 века. Фонд отдела литературы на иностранных языках насчитывает около 75 тыс. единиц хранения на 52 иностранных языках.

Фонд отдела краеведческой литературы и библиографии составляет около 49 тыс. экземпляров документов обо всех аспектах общественно-политической и историко-культурной жизни Одесской области, в т. ч. книги краеведческой тематики и местных авторов, а также городские и районные газеты и журналы. В Интернете отделом создан блог «Одеський краєзнавець», который знакомит читателей и интернетпользователей с новинками литературы об Одесском регионе.

Отмеченные библиотеки обладают уникальными фондами. И каждая из них вносит свой неоценимый вклад в развитие культурно-образовательной сферы Одесского региона.

-
1. Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. 1. Природничі науки. 1865-1945.– Ч.5. Біологи: біобібліогр. довід. / упоряд.: Л. О. Кольченко, Т. В. Тющенко. – Одеса: ОННБ, 2004. – 188 с.
Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. II. Природничі науки. 1846- 1997.– Ч.5. Біологи/ упоряд. Л. О. Кольченко. – Одеса: ОДНБ, 1999.– 207 с.
  2. Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. I. Природничі науки. 1865-1945. – Ч. I. Геологи, географи / упоряд. Л. М. Бур'ян. – Одеса: ОДНБ, 1994. – 94 с.
Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. II. Природничі науки. 1946-1996. – Ч. I. Геологи, географи / упоряд. Л. М. Бур'ян. – Одеса: ОННБ, 2001. – 309 с.
  3. Вчені вузів Одеси: бібліографічний довідник. – Вип. I. Природничі науки. 1865-1945. – Ч. 2. Математики. Механіки / упоряд. І. Е. Рікун. – Одеса: ОДНБ, 1995. – 176 с.
Вчені вузів Одеси: бібліографічний довідник. – Вип. II. Природничі науки. 1946 – 2008. – Ч. 2. Математики. Механіки / упоряд. І.Е. Рікун. – Одеса: ОННБ, 2010. – 270 с.
  4. Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. I. Природничі науки. 1865-1945. – Ч.4. Фізики. Астрономи / упоряд. І.Е.Рікун. – Одеса: ОННБ, 2003. – 172 с.
Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. II. Природничі науки. 1946-2017. – Ч. 4. Фізики. Астрономи / упоряд. А. В. Іванченко. – Одеса: ОННБ, 2018. – 256 с.
  5. Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. I. Природничі науки. 1865-1945. – Ч. 3. Хіміки /упоряд. Т. І. Олейникова. – Одеса: ОДНБ, 1995. – 108 с.
Вчені вузів Одеси: біобібліографічний довідник. – Вип. II. Природничі науки. 1946-2000. – Ч. 3. Хіміки / упоряд. О. І. Олейникова. – Одеса: ОННБ, 2002. – 204 с.
  6. Історія України в книжкових пам'ятках XVII-XVIII ст. З колекцій Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова: збірник наукових праць / авт.: О. А. Бачинська, Т. В. Чухліб; упорядн. Є. В. Бережок. – Одеса: ОНУ, 2015 - 421 с.
Історія України в книжкових пам'ятках XVI-XVII ст. З колекцій Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова: збірник наукових праць / упорядн. О. В. Полевщикова,

- Є. В. Бережок, О. Л. Ляшенко. – Одеса: ОНУ, 2011. – 330 с.
7. Морской бизнес в Одесском регионе: библиографический указатель литературы /сост. Т. В. Кочеткова. – Одеса: ОННБ, 2006. – 204 с.
  8. Наукова бібліотека Одеського Національного університету імені І. І. Мечникова [електронний ресурс] / URL: <http://lib.onu.edu.ua/ru/>.
  9. Одеська національна наукова бібліотека [електронний ресурс] / URL: <http://odnb.odessa.ua/>.
  10. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. С. Грушевського [електронний ресурс] / URL: <https://biblioteka.od.ua/>.
  11. Центральна міська бібліотека ім. Франка м. Одеси [електронний ресурс] / URL: <https://biblioteka-franko.od.ua/>.

ПІДГОТОВКА НАЦІОНАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1920-Х РОКІВ

Букач В. М., Чернявський К.

Найбільш вагомим у справі створення і розвитку системи освіти національних меншин в Україні були проблеми забезпечення підручниками та висококваліфікованими кадрами.

Для національних шкіл, окрім видання в Україні, підручники закупалися за межами республіки (наприклад, в 1923 році – понад 110 тисяч примірників). Для молдавських шкіл в 1923 році науковцями одеських вишів були написані 2 навчальних посібника і хрестоматія, а майбутній український драматург М. Куліш створив першу молдавську абетку.

До середини 1925 року питома вага підручників мовами національних меншин (без російської) склала 13,5 % від загальної кількості виданої в республіці навчальної літератури.

Однією з головних проблем в процесі створення мережі національних закладів освіти в першій половині 1920-х років була підготовка вчителів.

У 1920 році для підготовки педагогічних кадрів на базі учительського інституту та фребелівських навчальних закладів був відкритий Одеський інститут народної освіти з єврейським відділенням у складі факультету соціального виховання.

Народний комісаріат освіти УСРР в 1922 році створив мережу педагогічних курсів для підготовки вчителів для німецьких, єврейських, польських, болгарських шкіл. В 1923 – 1924 роках в Києві та Запоріжжі були відкриті трьохрічні польські та німецькі педагогічні курси.

В 1924 році в Одеському інституті народної освіти був відкритий німецький сектор, а в 1925 році – єврейський робітничий факультет, де навчалися 25 слухачів зі всієї України.

Особливе значення мала робота з підбору працівників національних закладів освіти, їх підготовки. Питання розвитку освіти розглядалися на I всеукраїнському єврейському з'їзді з освіти, з'їзді молдавських вчителів, конференції болгарських вчителів та культпрацівників. На Першому Всеукраїнському з'їзді вчителів було розглянуто питання «Національне питання і школа», на якому виступили делегати від німецького, польського, єврейського, болгарського, грецького, молдавського учительства.

В 1925 році на педагогічних курсах у Зінов'євську була відкрита болгарська кафедра.

На початок 1926 – 1927 навчального року в Україні функціонували єврейський та німецький сектори Одеського інституту народної освіти, 4 єврейських, 2 німецьких, 1 польський, 1 болгарський, 1 молдавський педагогічні технікуми. При Маріупольському педагогічному технікумі працювало грецьке відділення, а при Київському українському політехнікумі – чеська група. Хортицька учительська семінарія готувала кадри для шкіл менонітів.

В 1926 році в єврейських педагогічних технікумах навчалися 567 учнів, в польському – 128 учнів, в німецьких – 199 учнів, в болгарському – 150 учнів, в українсько-єврейському – 11 учнів, у 2 технікумах, де викладання проводилося 3 мовами – 438 учнів. За 1924 – 1926 роки навчальні заклади підготували понад 1000 спеціалістів для національної освіти.

---

1. Букач В. М. Национальные меньшинства и политика советского правительства Украины в 1921 – 1925 годах/ В. М. Букач. – Одесса, 1999. – С. 20 - 25.
2. История Украинской ССР: в 10 томах. – Т. 7. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 98.
3. Левченко В. В. Еврейское высшее образование в Одессе (1917 - 1930-е гг): история, опыт, традиции / В. В. Левченко // Иудаика в Одессе: сборник статей по итогам работы программы по иудаике и израилеведению Одесского национального университета им. И. И. Мечникова. – Вып. 2. – Одесса: Фенікс, 2013. – С. 6 - 27.
4. Чирко Б. В. Заходи Радянської влади України щодо запровадження освіти німецькою мовою та організації роботи німецьких культурно–просвітніх установ (1920–ті – 1930–ті роки)/ Б. В. Чирко// Гілея: Науковий вісник. – 2016. – Вип. 114. Історичні науки. – С. 54 - 59.

Наші автори

1. Бабіна В. О. – доцент кафедри міжнародних відносин і права Одеського національного політехнічного університету.
2. Бакланов Н. М. – доцент кафедри всесвітньої історії і методології науки ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
3. Беднарик К. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
4. Беженар Є. – студ. фак-ту початкової освіти ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
5. Білоусов О. С. – професор кафедри міжнародних відносин і права Одеського національного політехнічного університету.
6. Букач В. М. – приват-професор кафедри всесвітньої історії і методології науки ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
7. Верещагіна А. – студ. фак-ту дошкільної педагогіки і психології ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
8. Виблова К. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
9. Вовченко М. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
10. Возная Ю. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
11. Гегечкорі О. В. – доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України.
12. Діщенко А. – студ. фак-ту початкової освіти ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
13. Дмитрієв В. – курсант фак-ту логістики Національної академії Національної гвардії України.
14. Зайцева О. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
15. Закопайло Д. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
16. Заянчуковський Р. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
17. Іванова С. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
18. Іванченко Н. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
19. Коваленко Н. – студ. фак-ту початкової освіти ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
20. Кривдіна І. Б. – доцент кафедри міжнародних відносин і права Одеського національного політехнічного університету.
21. Кутузова Н. Г. – доцент кафедри міжнародних відносин і права Одеського національного політехнічного університету.
22. Миргородська О. – студ. українсько-іспанського інституту Одеського національного політехнічного університету.
23. Нікорчук Д. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
24. Офіцерова А. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
25. Рабаджи К. С. – вчитель одеської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 97.

26. Саницька В. – студ. фак-ту початкової освіти ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
27. Сидорчук Я. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
28. Спринсян В. Г. – доцент, завідувач кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Одеського національного політехнічного університету.
29. Степаненко К. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
30. Татакі Д.Д. – старший викладач кафедри інформаційної діяльності та медіакомунікацій Одеського національного політехнічного університету.
31. Фесенко О. – магістрант хімічного факультету Дніпровського національного університету імені О. Гончара.
32. Чернявський К. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
33. Чістякова І. М. – доцент, завілувач кафедри міжнародних відносин і права Одеського національного політехнічного університету.
34. Чорна Д. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
35. Чумаченко К. – студ. гуманітарного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.
36. Шаповалова В. – студ. фак-ту журналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.
37. Шевченко Б. Г. – старший викладач . кафедри міжнародних відносин і права Одеського національного політехнічного університету.
38. Щьокіна А. – студ. фак-ту іноземних мов ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
39. Ярошевський Д. – слухач Одеської духовної семінарії.
40. Ярошкевич К. – студ. хіміко-технологічного фак-ту Одеського національного політехнічного університету.

Зміст

1. Коваленко Н. Образ природи у віршах П. Тичини.....	3
2. Вовченко М. Проблематика твору «Я (Романтика)» М. Хвильового.....	6
3. Нікорчук Д. Трагізм долі «маленької людини» (за повістю П. Мирного «П'яниця»)..	8
4. Закопайло Д. Проблема жінки у творчості О. Кобилянської на прикладі повістей «Людина» та «Царівна»	11
5. Діщенко А. Роль міста у долі людини (за романом В. Підмогильного «Місто»)....	14
6. Чорна Д. Проблематика новели Ф. Кафки «Перевтілення».....	17
7. Беженарь Е.«Гордость и предубеждение». Правила Элизабет Беннет.....	20
8. Беднарик К. Нью-Йоркська група українських поетів.....	22
9. Саницька В. «На берегах Кучургану» Г. Щіпковського.....	25
10. Дмитрієв В., Гегечкорі О. В. Життя та філософія Феофана Прокоповича.....	27
11. Офіцерова А. Жанр старовинного танцю у творчості В. С. Косенка.....	30
12. Зайцева О. Одеса в житни и творчестве И. К. Айвазовского.....	33
13. Щекина А. Блогосфера в современном обществе.....	35
14. Чістякова І. М., Іванова С. Сучасне суспільство: до питання самовизначення людини.....	39
15. Степаненко К., Шевченко Б. Г. Мотивація до навчальної діяльності сучасного студента.....	40
16. Ярошкевич К., Кутузова Н. Г. Правове регулювання лізингу в Україні та за кордоном.....	42
17. Виблова К., Бабіна В. О. Важливий принцип кримінального процесу.....	44
18. Миргородська О., Кривдіна І. Б. Правове регулювання робочого часу в Україні та Іспанії: порівняльний аналіз.....	46
19. Іванченко Н., Татакі Д. Д. До питання про інформаційно-ідеологічну агресію....	47
20. Сидорчук Я., Спрінсян В. Г. Розвиток інформаційно-аналітичної підтримки інноваційної діяльності Одеського національного політехнічного університету...50	
21. Заянчуковський Р., Білоусов О. С. Культура особистості в інформаційному полі..52	
22. Чумаченко К., Татакі О. О. Специфіка концепції фірмового стилю організації у системі візуальної ідентифікації бренду.....	53
23. Бакланова Н. М., Верещагина Л. Социокультурные традиции в формировании личности.....	55
24. Ярошевский Д. Монах Леонтий Иерусалимский о воиспотазировании человеческой природы в Иисусе Христе.....	57
25. Шаповалов В. Актуальность профессии журналиста.....	60

26. Фесенко О. Проблемы и перспективы развития химической промышленности Украины.....	61
27. Рабаджи К. Організація гурткової діяльності з дітьми з вадами слуху в системі освітнього процесу.....	64
28. Возная Ю. Ведущие библиотеки Одессы.....	67
29. Букач В. М., Чернявський К. Підготовка національних педагогічних кадрів в Україні в першій половині 1920-х років.....	71
30. Наші автори.....	73

Примітка: Доповіді Беднарик К., Беженар Є., Вовченко М., Возної Ю., Діщенко А., Зайцевої О., Закопайло Д., Коваленко Н., Нікорчук Д., Офіцерової А., Саницької В., Чорної Д., Щьокіної А. підготовлені під керівництвом приват-професора Букача В. М.

Історичний досвід і сучасність: Матеріали XXVI наукової конференції здобувачів вищої освіти. Тези доповідей./ Відп. ред. В. М. Букач. – Вип. 38. – Одеса: ПНПУ, 2020. – 76 с. (Українською та російською мовами).

Технічна редакція	Чорна Д.
Підписано до друку	10. 03. 2020
Умовн.- друк. арк.	4, 2
Тираж	100 прим.